

LUNDS
UNIVERSITET

Gruppolarisering på Facebook

En kvalitativ studie om konspirationsteorier om Covid-19 i
Facebookgrupper

Lund Universitet

Media och kommunikationsvetenskap, kandidatkurs HT2020

MKVK04

Författare: Camilla Åkerlind

Handledare: Tobias Linné

Examinator: Gustav Persson

Sammanfattning

Konspirationsteorier har fått en större del i samhället, inte minst på internet via diskussionsgrupper på sociala medier. I samband med den rådande Covid-19 pandemin har flertal frågor uppstått som inte alltid fått direkta svar, vilket har bidragit till att flera olika teorier om viruset spridits på nätet. I denna kvalitativa textanalys studeras olika grupper på Facebook, hur de ser på Covid-19 pandemin och om det förekommer konspirationsteoretiska tankar. Studien fokuserar på vilka informationskällor som syns i grupperna och hur medlemmar väljer att söka sig till dessa. Studien riktar också fokus på hur gruppmentalitet kan bidra till att dessa konspirationsteoretiska tankar förstärks. Tidigare forskning inom konspirationsteorier i samband med stora hälsokrissituationer har visat att sociala medier bidrar till större spridning av konspirationsteorier. Här i min studie valt att undersöka hur stor del informationssökning och informationskällor, samt gruppolarisering kan bidra till att dessa teorier förstärks.

Keywords: Conspiracy, Covid-19, Social media, Group polarization, source criticism

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
1.1 Syfte	4
1.2 Frågeställning	4
1.3 Bakgrund.....	5
2. Metod.....	5
2.1 Kvalitativ textanalys.....	5
2.2 Metodkritik.....	6
2.3 Material	7
2.4 Avgränsningar	7
3. Tidigare forskning	8
3.1 Konspirationsteorier på sociala medier under kritiska hälsosituationer	8
3.2 Sammanfattning tidigare forskning	10
4. Teori.....	10
4.1 Vad är en konspirationsteori	10
4.2 Vilka tror på konspirationsteorier.....	12
4.3 Kunskap och information i den digitala samtiden.....	13
4.4 Sociala interaktioner på nätet.....	14
4.5 Gruppolarisering	15
5. Analys	17
5.1 Bakgrund	17
5.2 Konspirationsteoretiska uttryck	18
5.3 Informationskällor	26
5.4 Gruppolarisering.....	32
6. Slutsats.....	38
6.1 Vidare forskning.....	40
7. Referenser	41

1. Inledning

Covid-19 har skapat stora nyhetsrubriker och startat många diskussioner på sociala medier. Diskussioner som inte bara handlar om oron över att bli smittad eller om allt kommer återgå som till det vanliga efter pandemin. Människor har börjat ifrågasätta den pågående pandemin och om Covid-19 faktiskt är ett virus (The Guardian 2020). Spekulationer har utvecklats till konspirationsteorier om att någon eller några har en ondskefull plan, och att Covid-19 endast är en skuggfasad för att lura mänskligheten. Att folk tror på konspirationer är inget nytt, dock är spridningen av konspirationer lättare idag då människor i större utsträckning är uppkopplade på internet och kan ta del av information på ett annat sätt än vad man gjort tidigare. Idag sitter många på sociala medier och har byggt upp mycket av sina sociala nätverk via dessa, detta kan ha stor betydelse när det kommer till hur personer förhåller sig till konspirationsteorier. På sociala medier bildas allt fler grupper för att diskutera specifika intressen eller ämnen, samtidigt som internet har gjort de lättare för människor att söka sig till dessa grupper som är anpassade för sina intressen (Palfey och Gasser 2008:26). Diskussionsgrupper med specifika intressen kan begränsa mängden information medlemmar får riktad till sig. Problem som kan uppstå är om personer inte är kritiska till den informationen de får riktad till sig (Palfey och Gasser 2008:161). Detta skulle kunna leda till felaktiga föreställningar, eller utvecklingen av konspirationsteorier.

1.2 Syfte

Ämnar studera olika diskussionsgrupper på Facebook genom att undersöka vilka informationskällor och diskussioner om Covid-19 som förekommer. Syftet är att få mer förståelse hur personer med konspirationsteoretiska föreställningar angående Covid-19 kan påverkas genom att vända sig till Facebookgrupper med likasinnade.

1.3 Frågeställning:

Vilka konspirationsteoretiska uttryck syns i Facebook-grupper?

Hur ser grupperna på information som presenteras om Covid-19, vilka argument syns?

Vilka aspekter inom gruppolarisering framkommer i grupperna?

1.4 Bakgrund

I december år 2019 spreds ett virus från en djurmarknad i staden Wuhan i Kina (The Guardian 2020). Viruset kallas för Covid-19 och spreds sig snabbt ut ur landet, inte långt efter hade viruset spridit sig över hela världen. Vissa har knappt märkt av viruset, medans andra insjuknat och i värsta fall dött. Viruset drabbar så många att flera länder tvingas gå i ”lockdown” och sätta hårda restriktioner för att försöka stoppa spridningen (BBC 2020). Flera företag har tvingats stänga ner eller dra ner på personal på grund av den ekonomiska krisen som uppstått i samband med de hårda restriktionerna. Många har mist jobbet eller tvingas jobba hemma under en lång tid. År 2020 har varit ett tufft år för många. Andra vågen av viruset har redan drabbat många delar av världen (The Guardian 2020). Flera olika nyhetssidor rapporterar om ett vaccin som är på väg och ska se till att vi skyddar oss från viruset. Samtidigt har flera Facebookgrupper bildats, där människor påstår sig veta ”sanningen” om vad som egentligen ligger bakom viruset (BBC 2020). Ett problem som har uppstått i samband med konspirationerna om Covid-19 har växt på nätet, är att personer har börjat agera i protest (BBC 2020). En del har valt att inte bära munskydd ute bland folk trots restriktionerna. Andra personer tror så starkt på dessa påståenden att de har vandaliserat 5G-master genom att tända eld på dem, eller satt fast rakblad och nålar på anti 5G affischer och telestolpar. Detta då många tror att utbyggnaden av 5G-nätet är kopplat till Covid-19.

2. Metod

I metodavsnittet kommer jag att presentera vilken metod jag kommer använda mig av i denna studie. Kommer även presentera varför jag valt att använda den metoden och kritik som kan riktas mot den.

2.1 Kvalitativ Textanalys

Vi blir bemötta av texter dagligen på olika sätt och med olika budskap (Fejes, Andreas & Thornberg, Robert 2009: 136). Varje text har ett budskap som präglar vårt sätt att tänka och handla. Genom att studera olika texter kunna få större förståelse för vad vi läser och förstå textens innehåll. En kvalitativ textanalys fokuserar på uttryck som görs via skrivet språk och bild för att försöka finna förståelse. Metoden handlar om att ställa en fråga till texten genom att analysera dessa och försöka finna svar (Esaiasson et al. 2017: 212). Med hjälp av en textanalys så kan man närma sig texten och dess innehåll då metoden förutsätter ett perspektiv, begrepp och en frågeställning om analysens riktning och redskap för att förstå texten. För att förstå vad

som skrivs på medier kan det vara bra att börja med att analysera texten, genom att titta på textens innehåll och hur det uttrycks (Østbye, Helge 2004:64). I en textanalys är det viktigt att anpassa de frågor man ställer till texten så att resultatet kopplas ihop till syftet med studien. (Fejes, Andreas & Thornberg, Robert 2009: 142) Frågorna ska därför formuleras med hjälp av det teoretiska perspektivet.

En kvalitativ analys består av att man samlar in en mängd data i form av text eller intervju för att sedan undersöka det systematiskt (Fejes, Andreas & Thornberg, Robert 2009: 32). Insamlade materialet kommer i denna studie bestå mestadels av texter från inlägg och kommentarer mellan olika Facebookgrupper, även vissa nyhetsartiklar och YouTube-videos som förekommer inläggen. Kommer även använda intervjuer från personer som är relevanta för studien. Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (2009:32) skriver att kvalitativa analyser fokuserar på att samla in data. Därefter tolka textens innehåll genom att försöka hitta mönster, och skilja på betydelsefullt och triviale material. Jag har valt att samla in data mellan två datum för att sedan välja ut material som matchar syftet med min studie. Genom att skilja på data kunna finna vad den har att berätta och därefter tolka den utifrån teorin jag valt (Fejes, Andreas & Thornberg, Robert 2009: 32).

I analysen kommer jag använda mig av en *systematisk undersökning*, där fokuset hamnar på att systematisera innehållet genom att tematiskt lyfta fram det meningsfulla i texten (Esaiasson et al. 2017: 212). Genom att analysera texten hitta det mest väsentliga aspekterna av innehållet för studien. Uppgiften blir sedan att formalisera textens innehåll till passande kategorier och presentera resultatet.

I analysen kommer jag dessutom använda inslag av en kvalitativ intervju. Kombinationen av en kvalitativ textanalys och en kvalitativ intervju i studien kan bidra med mer kunskap om personers erfarenheter, känslor och attityder för studien (Østbye, Helge 2004:101). En intervju kan ge information som annars kan vara svårare att få tillgång till. Intervjuer med en eller flera personer inom ett ämne kan bidra att få fram personens insikter, värderingar och reflexioner inom ämnet (Østbye, Helge 2004:103).

2.2 Metodkritik

Ett krav som ställs i en kvalitativ forskning är att utförandet sker med reflektion över tillvägagångssättet, perspektiv och de teoretiska utgångspunkterna, samt att reflektera över sina egna värderingar. Huruvida man blir influerad av de aktörer som ingår i studien (Fejes, Andreas & Thornberg, Robert 2009: 223). I en kvalitativ analys kan ett problem vara mängden data som samlas in, en *dataöverbekymring*. Stora mängder data kan vara svårt att hantera samtidigt.

Lättillgänglig data kan få mer uppmärksamhet än den som är svårare att komma åt (Fejes, Andreas & Thornberg, Robert 2009: 224). I en kvalitativ analys är det viktigt att inte dra för snabba slutsatser eller lägga mer vikt på data som stämmer överens med tidigare antaganden.

2.3 Material

Kommer uppsatsen analysera inlägg och kommentarer som publicerats i Facebookgrupper med olika teorier om Covid-19. Jag är själv medlem på Facebook och har uppmärksammat olika spekulationer om Covid-19 via mitt eget Facebookflöde, vilket har lyft intresset att studera vilka dessa är och vilka källor som är knyta till dessa. Valde att använda mig av fem olika Facebookgrupper för att få ett bredare perspektiv hur personer ser på den pågående pandemin. Valt att använda mig av två intervjuer av personer som är medlem i en eller flera av Facebookgrupperna. Intervjuer kan bidra med reflektioner och tankar i analysen. Detta då jag vill få mer förståelse för personers tankar kring olika spekulationer om Covid-19.

2.4 Avgränsningar

Mängden inlägg som delas i dessa Facebookgrupper dagligen var mellan 1–20, vilket resulterade i att jag behövde begränsa tidsramen för att kunna utföra studien. Många av inläggen som delades i grupperna hade ingen koppling till Covid-19. Valde därför att samla inlägg som publicerats under en månad tid, 1 oktober till 1 november år 2020. Under studiens gång märkte jag att en del inlägg försvunnit eller fått sitt innehåll borttaget av Facebook. En del grupper publicerades fler inlägg än andra och påverkade mängden av material. Grupper som publicerade mindre inlägg och även fått innehållet raderat, försvårade studien då jag kände att jag inte fick ihop tillräckligt material från dessa grupper. Tog därför beslutet att förlänga perioden med en månad, så materialet är publicerat mellan 1 oktober och 1 december år 2020.

Eftersom studiens fokus är att undersöka hur medlemmarna i dessa grupper uttrycker sig i samband med Covid-19 pandemin, sorterades alla inlägg som inte hade någon koppling till Covid-19 bort. Ett problem som uppstod i samband med insamling av material var att hitta inläggen som handlade om Covid-19, speciellt då medlemmarna använde olika uttryck när de refererade till viruset. Samtidigt försvårade Facebook möjligheten att få tillgång till alla inlägg, då man inte kan sortera alla inlägg efter datum. Valde ut ord som är kopplade Covid-19, ord som förknippats med konspirationsteorier, ord associeras med information och medier, samt gruppmentalitet. Därefter sorterade jag ut inlägg och kommentarer som var relevanta till studien. Sökorden jag använde var: *Covid-19, Corona, virus, vaccinering, maktmissbruk, manipulering, New World Order, världsordning, Media, mainstreammedia, vakna, information*. Samlade in 90 inlägg och kommentarer utifrån dessa sökord. Därefter sorterat ut

28 inlägg och kommentarer som jag använt mig av i analysen.Utförde två intervjuer med personer som är aktiva i en eller flera av Facebookgrupperna och har misstankar om Covid-19. Urvalet av intervjupersoner riktades mot medlemmar i grupperna då jag ville hålla mig inom Facebookgruppernas svär i studien. Frågorna som ställde fokuserade på personens tankar kring Covid-19, vilka källor som används, samt hur personerna såg på olika nyheter som rapporterades om Covid-19. Rekryteringen skedde genom att jag blev medlem i grupperna. Därefter skrevs ett inlägg i grupperna där jag förklarade mitt intresse att intervjua olika personer till min studie med fokus på olika åsikter om Covid-19. Fick endast tag på två personer att intervjua.

3. Tidigare forskning

Kommer presentera två tidigare studier gällande konspirationsteorier på sociala medier i samband med hälsokritiska-situationer. Den ena studien riktar in sig på Zika-viruset och spridningen av konspirationsteorier på internetforumet Reddit. Den andra är en forskning om konspirationsteorier som spridits på sociala medier i samband Covid-19.

3.1 Konspirationsteorier på sociala medier under kritiska hälsosituationer

I *Conspiracy Talk on Social Media: Collective Sensemaking during a Public Health Crisis* av Kou et al. (2017). Forskningen visar hur människor i krissituationer vänder sig till sociala medier för att diskutera olika tolkningar av händelser, hur de kan bidra till konspirationsteorier. Studien lyfter konspirationsteoretiska diskussioner som uppstått på internetforumet Reddit i samband med Zika-viruset som bröt ut i början av år 2016. Vilka omständigheter och strategier som används för att utveckla en konspirationsteori.

I Kou et al. (2017) studie presenteras hur olika händelser eller i krissituationer bidrar till att rykten sprids på sociala medier, samtidigt som människor gärna vänder sig till sociala medier för svar. Människor söker sig till forum där många av dessa rykten diskuteras, rykten som kan bidra till utvecklingen av konspirationsteorier. Sociala medier har gjort det lättare för människor att söka sig till grupper med fokus på specifika ämnen, och använder Facebook som exempel.

Tre konspirationsteorier fastställdes i Kou et al. (2017) forskning. Första var att Zika-viruset skapats i ett laboratorium för terroristiska ändamål eller befolkningskontroll. Andra teorin hävdade att Zika-viruset var en ursäkt för att täcka bieffekter som uppstått i

samband med kemikalier och bekämpningsmedel som använts av stora jordbruksföretag. Tredje teorin riktade misstankar mot att myndigheter tillsammans med brasilianska regeringen låg bakom spridningen. Konspirationerna visade sig förekomma i samband med att Reddit-användarna anklagade mainstreammedia för att ljuga.

Olika konspirationsteoretiska tankar angående Zika-viruset visade att informationen som delades snarare utgick från vad som skulle kunna vara sant, snarare än vad som faktiskt är sant (Kou et al. 2017). Konspirationsteoretiker uppskattade att få information som styrkte deras teorier, samtidigt som de gärna utmanade information som delades från mainstreammedia genom länkar som talar för sin åsikt. Ofta bestod dessa länkar av brist på vetenskapligt innehåll. I studien framkom resultat som tydde på att människor som har bristande kunskap inom vetenskap kan bidra till osäkerhet i kris-händelser och därför ha svårt att avgöra vad som är sant. I samband med krissituationer kan människor skapa en institutionell osäkerhet och rikta sina misstankar mot organisationer, auktoritativa enheter, och myndigheter. Många av svaren fann människor när de vände sig till internet eller sociala medier (Kou et al. 2017).

I en forskning av Daniel Allington et al. (2020), *Health-protective behaviour, social media usage and conspiracy belief during the COVID-19 public health emergency*. Studeras Covid-19 och konspirationsteorier som spridits i samband med pandemin. Studien visar att webbplatser som YouTube och Facebook, har stor påverkan i spridningen av felaktig information och konspirationsteorier. Särskilt då sociala medier är oreglerad och tenderar att bidra till spridningen av felaktig information. Allington et al. (2020) använder David Icke som är en känd konspirationsteoretiker. Ickes intervju med Brian Rose i London Real som fick stor uppmärksamhet på Youtube, och potential till att orsaka skada och spridning av konspirationsteorier för tittare.

I studien utfördes en enkätundersökning, där tre konspirationsteoretiska uttalanden om orsaken bakom Covid-19 presenterades; "Covid-19 skapades i ett laboratorium", "Covid-19 är kopplad till 5G-nätet", och "Covid-19 planerades av läkemedelsföretag och myndigheter" (Allington et al. 2020). Studien visade hur majoriteten trodde att Covid-19 skapats i ett laboratorium. Yngre personer tenderade att tro mer på konspirationsteorier, medans äldre valde att följa regler för hälsoskydd mot Covid-19. Användningen av sociala medier ansågs bidra till att personer tror på en eller flera konspirationsteorier. Snarare än kopplingar mellan personer som använde sociala medier och följde hälsorekommendationerna. Större delen av personer som trodde på en eller fler konspirationsteorier, visade sig använda sociala medier som källor till kunskap om Covid-19.

YouTube och Facebook var bland de mest populära källorna bland folk som tror på konspirationsteorier. Studien antyder att sociala medier har en bidragande del till övertygelse av konspirationsteorier. Studien visar även hur konspirationsteoretiska tankar kan minska användningen av hälsoskyddande regler för Covid-19.

3.3 Sammanfattning Tidigare forskning

Båda studierna antyder att det förekommer konspirationsteoretiska tankar i samband med Zika-viruset och Covid-19. Sociala medier ansågs ha en stor roll i spridningen av konspirationsteorier. Genom sociala medier har människor lättare att välja vilken information de väljer att tro på. Båda studierna visade att personer som söker svar via sociala medier har större chans att stöta på konspirationsteorier.

4. Teori

Kommer i detta avsnitt presentera vilka teorier som används i studien. Först kommer jag presentera vad som kännetecknar en konspirationsteori och vilka föreställningar syns hos konspirationsteoretiker. Andra delen tar jag upp vilka egenskaper som brukar förekomma hos personer med konspirationsteoretiska tankar. Vilka faktorer kan bidra till personers intresse för konspirationsteorier. I tredje delen framförs teorier om hur mängden information på internet har påverkat hur vi ser och söker oss till information. Fjärde delen presenteras hur sociala interaktioner ser ut på internet i samband med sociala medier. Sista delen handlar om gruppmentalitet och vad som händer när människor med delade intresse samlas på nätet för att diskutera dessa. Alla fem delar i detta avsnitt kommer användas i analysen för att besvara studiens frågeställningar.

4.1 Vad är en konspirationsteori

En konspirationsteori är en grupp av människor som bildat en egen uppfattning om något eller någon, med en uppsättning gemensamma teorier som ofta förknippas med ett fokus på självförtryck (Melley 2000:10). Dessa personer skapar en egen relation till den sociala ordningen genom konspirationsteorier och hur de ser sig själva i opposition till samhället. Ofta framkommer en ”allt eller inget” mentalitet inom dessa grupper. Gruppens avsikter spelar stor roll för dessa personer, samtidigt som dessa avsikter ofta ignoreras av utomstående. Konspirationsteoretiker brukar framstå som paranoida personer där de byggt upp en rädsla och misstro mot sin omgivning (Melley 2000:11). Konspirationsteorier har funnits sedan en lång tid tillbaka, men har under tiden växt kraftigare och påverkat fler människors uppfattningar om hur världen fungerar (Melley 2000:08).

I en konspirationsteori brukar värden framställas som en farlig plats som är delat i två, där de goda kämpar mot det onda (Butter & Knight 2020:162). Goda människors värderingar är livshotande av onda människor som vill dem illa. Beskrivningar där starka dominerar de svaga eller där personer med makt styr över människor som kämpar för sin frihet. I konspirationsteorier förekommer ofta ett fokus på en högre makt som manipulerar våra beteende men hjälp av medier, sociala tekniker och politiska ageranden (Melley 2000:01). En högre makt som med hjälp av dolda konspirationer försöker kontrollera mänskligheten utan våra medvetande. Konspirationsteoretiker brukar ofta koppla ihop dessa påståenden med att en dold och ondskefull plan ligger till grunden. Även vetenskapliga dokumentationer och forskare brukar anklagas för att vara manipulerade och kontrollerade av dessa institutioner och är en del av konspirationen och den sociala kontroll (Melley 2000:05)

I konspirationsteorier förekommer ofta brist på vetenskapliga bevis, då dessa ofta grundar sig på spekulationer som bygger på olika kopplingar från olika händelser (Melley 2000:05). Dessa kopplingar framställs oftast med en underliggande avsikt och att inget sker av en slump. Konspirationsteorier blir svåra att motbevisa, då de brukar bygga på endast spekulationer (Butter & Knight 2020:162). Hos konspirationstänkare hittas ofta en defensiv attityd där de gärna försvarar sin tro, även om det inte finns några bevis som talar för denna. Argument som består av en illustrerad bild och med påståenden som "tänk om" eller "kanske är rätt". Motbevis som presenteras för en konspirationsteoretiker brukar oftast ses som en del av konspirationen då de ofta vägrar se sanningen i vad som sker (Sunstein 2016: 21).

I Boken *A Culture of Conspiracy: Apocalyptic Visions in Contemporary America* skriver Michael Barkun om begreppet New World Order som grundar sig i många konspirationsteorier (Barkun 2013:39). Idén om New World Order bygger på två delar som senare sammanslagits till en. Första delen framställs som en hemlig grupp med onda planer och bygger på tankar som kopplas till kristendomen, och scenarier där en djävulsk eller antikristisk makt försöker sätta sitt grepp om världen. Antikristiska misstankar har även kopplats ihop med antisemitiska åsikter under exempelvis mellankrigstiden, då antikrist påstods vara en jude (Barkun 2013:42). Antisemitiska fördomar har visat sig vara ett vanligt förekommande fenomen när det kommer till konspirationsteorier, även i dagens samtid. Detta trots att många teorier inte påstås ha antisemitiska grunder, så har det visat sig finnas spår av dessa (Barkun 2013:38). Den andra teorin fokuserar på en dold samling med historiska och politiska samhällen som påstods vara orsaken till en del stora händelser som händer i världen (Barkun 2013:39). Idag finns de flera olika begrepp och tankar kring vem eller vilka som ingår i *New World Order*, ofta framställs dessa med principen att en hemlig grupp försöker ta kontroll över världen.

Slutsatser om *New World Order* brukar ofta framkomma genom att personer kopplar ihop olika händelser som hänt både i dåtid och i nutid, sedan dra egna slutsatser utifrån dessa. Vanligtvis inkluderar teorierna något av följande element: Hur världen underordnas av en hemlig världsregering som gömmer sig bakom stora organisationer. Eller en underliggande dold hierarki som manipulerar regeringen och mänskligheten genom utnyttjande av regeringens makt genom uppbyggnaden av samhället. Dessa kan planeras med hjälp av avancerad teknik för att kunna övervaka och kontrollera mänskligheten genom att exempelvis plantera in ett mikrochip i våra kroppar för att kunna styra oss.

4.2 Vilka tror på konspirationsteorier

Många konspirationstankar förknippas med ångest för social kontroll, att den sociala strukturen består av att folkmassan styrs av regering och företagsbyråkratier med hjälp av kontrollteknik och massmedia (Melley 2000:08). Misstankarna skulle kunna påverkas av kulturella avtryck, uttryck i fiktion och film eller böcker, men också internets framväxt att dela politiska åsikter och sociala teorier. Hur dessa påverka människans känslor i reflektioner och antaganden. En annan aspekt av konspirationsteoretiska tankar har växt fram i samband med politiska konflikter och diskurser, speciellt när de kommer till marginaliserade grupper och makteliten. Ibland handlar konspirationer om att människor helt enkelt är missnöjda och därför drar sig mot motsatsen, exempelvis i politiska frågor eller beslut som gör av myndigheterna. Vissa vågar inte sätta sig emot ett påstående och kan därför leda till att man tillslut tror på de som sägs (Sunstein 2016: 28). Sunstein (2016) menar att folk som är benägna att tro på en konspirationsteori har lättare att acceptera andra konspirationsteorier. Upprörda människor har lättare att söka orsaker som motiverar deras känslomässiga tillstånd, och har en tendens att leda till övertygelse (Sunstein 2018:27). Hos konspirationstänkare uppstår oftast en defensiv attityd när personer lägger fram bevis som motsätter deras teorier. Mycket tyder på att de ligger ett starkt emotionellt engagemang i de som har konspirationsteoretiska tankar och ofta känner sig attackerade när de får sina teorier ifrågasatta (Sunstein 2016: 21). I stället för att se fakta så låter känslor styra till de som tilltalar deras egna tankar. Konspirationsteorier är en fråga om sunt förnuft snarare än vetenskap (Zachary J. 2020). Sökandet efter en anledning betyder att man söker efter en avsikt, finna det bakomliggande i vad som sker, oavsett om dessa är positiva eller negativa så brukar de resultera i personers tidigare föreställningar. Konspirationsteorier bygger på en alternativ historia eller orsak till en händelse, sedan söker man svar som talar för denna föreställning. Oavsett vilken information som presenteras så har de redan bestämt vilken slutsats de vill komma fram till. Slutsats kommer före förutsättningar, där de handlar mer om

att bevisa att sin egen teori är sann än att faktiskt tala för vad som är sant.

Vissa är mer benägna att tro på konspirationsteorier än andra (Zachary J. 2020). Människor som har större tillit till konspirationer har också lättare för att låta tankar övergå till handling och agera, se större orsaker och mönster som resulteras i snabba slutsatser och fördomar. En del konspirationsteoretiker har visat sig ha misstro mot vården och läkemedelsindustrin, och är skeptiskt till vaccinering. En misstro som har större chans att leda till exponering av negativ information om exempelvis biverkningar i samband med vaccinering. Personers förmåga att bilda eller tro på konspirationsteorier brukar uppstå i samband med perioder som skapar oro hos människor Serge Moscovici (2020). Stora händelser som sker i världen, exempelvis i samband med olika länders överenskommelse och som kan uppfattas oklara eller ovanliga för vissa, kan bidra till att personer är mer benägna att öppna upp för konspirationsteorier.

4.3 Kunskap och information i den digitala samtiden

På internet finns näst intill oändligt med information som konstant fortsätter att växa (Palfrey & Grasser 2008:158). Ett problem som kan uppstå är att vissa kan ha svårt att avgöra vad som är sant eller falskt när de stöter på information på internet. Palfrey och Gasser (2008) tar Wikipedia som exempel. Wikipedia är en informationssida där vem som helst kan gå in och skriva information på, informationen som delas är därefter tillgänglig för alla. Ett exempel är hur John Seigenthaler som var Robert Kennedys assistent. Han blev via Wikipedia anklagad för att vara inblandad i mordet på båda Kennedybröderna. Detta skulle senare visa sig vara ett skämt av en operationschef för ett leveransföretag i Nashville. Informationen raderades, men hade ändå tagit skada då den lyckat spridit sig. Detta är ett exempel på hur lätt felaktig information kan sprida sig på internet och få konsekvenser, speciellt då personer tenderar att ta beslut utifrån vad de läser på internet (Palfrey & Grasser 2008:158).

Internet gör det möjligt för människor att lättare vara delaktig i vad som händer i världen (Palfrey & Gasser 2008:257). Genom internet kan en eller fler starta en nyhetsoperation som kan ställas emot vanliga nyhetsleverantörer, genom att erbjuda alternativa synpunkter som kan nå en global publik. Trots att dessa nyhetsoperationer tenderar att sakna empiriska bevis, har de växt och blir allt fler. Information och nyheter på internet kan skrivas av vem som helst idag (Hynes 2017). Allt fler professionella journalister, kritiker och redaktörer ersätts av amatörbloggare. Framväxten av alternativa nyhetssajter utmanar traditionella nyheter och kan ifrågasätta dess innehåll. Detta kan tillföra förvirring hos människor som har svårt att bedöma vad som är sant när de stöter på information. Mängden information har bidragit till att vissa

människor avstår från sitt kritiska tänkande och i stället styrs av sina känslor och åsikter (Hynes 2017). Skillnader mellan nyheter och rykten har försämrats och påverkar hur personer ser på nyheter. Fokuset hamnar på att hitta fel eller försöka motbevisa information, i stället för att utgå från vad som faktiskt är sant. En nackdel med lättillgänglig information är när personer inte är kritisk till informationen de får riktad till sig (Palfrey & Gasser 2008:161). Ifrågasätts inte kvaliteten på informationen, kan felaktig information bidra till en felaktig världsbild. Inte minst i användning av sociala medier. Medborgarna i den digitala tidsåldern tenderar att skraddarsy sin miljö, där redan befintliga åsikter förstärkta om och om igen, snarare än att utsätta sig för nya. (Sunstein 2017:2)

I boken *The culture of connectivity* skriver, José van Dijck (2013), att enligt Marc Zuckerberg så skulle Facebook vara en plats som skulle bidra till en mer social och transparent värld, en större öppenhet mellan människor världen över (Dijck 2013:45). Facebook är en av de mest använda webbplatserna där människor har möjlighet att dela personlig information med varandra genom att dela sina intressen. Facebook som till en början skulle bidra till öppenhet, har idag visat sig vara en plats som skraddarsyr personers upplevelser genom olika kodningar och algoritmer. Dessa bidrar till begränsad information och en filterbubbla på Facebook (Dijck 2013:47). Facebook utgår aktiviteter, vilka vänner man interagerar med, vilket inlägg som gillas eller delas, samt vilka grupper man söker sig till. Facebookflödet kommer anpassas efter dessa val (Dijck 2013:49). Detta gäller även nyheter och olika artiklar som delas via Facebook. Annan information sorteras bort. Facebooks syfte handlar om att optimera och anpassa flödet efter varje persons intresse. Sociala medier har blivit en central del i många människors liv och har därför påverkat hur vi ser världen (Sunstein 2017:2). Nyheter och händelser som sker runt om i världen delas av de vänner man har på sociala medier, har man många vänner med en distinkt synvinkel så kommer man automatiskt se händelser utifrån den vinkeln.

4.4 Sociala interaktioner på nätet

Social interaktion har alltid funnits mellan människor (Baym 2010:6). Genom den nya teknikens utveckling har kommunikationssättet ökat avståndet hur vi interagera med varandra. Vi kan vara närvarande och frånvarande på samma gång genom att använda oss av tekniken. Internet har gjort det möjligt att kommunicera med flera personer online, men också söka oss till specifika online-grupper. En anledning till att många vänder sig till online-plattformar handlar ofta om socialisering, såväl som utveckling av identitet (Palfray & Gasser 2008:20). Många söker sig till olika sociala nätverk om de känner sig begränsade eller drivits ut ur andra offentliga miljöer. Användningen av sociala medier där många delar med sig av stora delar av

sitt liv kan vara en bidragande faktor till den sociala identiteten. Anslutningar kan initieras genom sökningar efter andra användare med liknande intressen (Palfrey & Gasser 2008:22). Intresset för vissa personer eller information kan stärkas om de ser att andra i ens sociala nätverk delar samma intresse. Sociala medier som Facebook hjälper till att etablera gruppmedlemskap, vilket har stor påverkan på social identitet (Palfrey & Garsset 2008:26). Facebooks sociala struktur bygger på att personer kan söka sig till grupper och nätverk som passar deras intresse. Många av dessa är grupper där användarna kan ge uttryck för sin identitet.

Online-grupper kan utgöra specifika medierad social dynamik beroende på vilka grupper man söker sig till (Baym 2010:74). Vissa grupper kan utgöra en gruppmentalitet som utgår efter en viss logik från intresset som ligger till grunden och därför påverkar deras sätt att kommunicera. Speciellt då gruppmedlemmar delar kärlek till samma intresse, intelligens och deras gemensamma frustration, hur dess gemensamma användning av kommunikation styr medlemmanars beteende (Baym 2010:78). Om dessa inte följs så kan gruppen skapa ett kritiskt motstånd till användare.

Palfrey och Gasser skriver att i samband med 9/11 i USA så öppnades politisk aktivism upp alltmer, inte bara i Amerika, detta påverkade många andra delar i världen (Palfrey & Grasser 2008:260). Effekten blev en mer polariserad värld, uppdelad i olika ideologier och bidrog till fler debatter mellan människor. Den nya tekniken som används idag gör det lättare att sprida budskap, men också delta i politiska aktiviteter i samhället. Under en tidigare era kanske många av dessa personer inte hade hittat varandra. Internet har gjort anslutningar möjliga och har bidragit till kollektiva åsikter. Allt fler vänder sig till sociala medier för att dela sina tankar och information till sitt sociala nätverk (Palfrey och Gasser 2008:263). Sociala medier är ett bra hjälpmedel för att dela information, men också starta evenemang eller diskussionsgrupper.

4.5 Gruppolarisering

”När människor hör ekon av sina egna röster så kan konsekvenserna bli ett förstärkt stöd på den befintliga åsikten” – Cass R Sunstein (2002)

I varje samhälle finns otaliga diskussionsgrupper (Sunsteins 2002:176). Dessa kan vara kyrkogrupper, politiska partier, kvinnoorganisationer, studentorganisationer och internetdiskussionsgrupper. Gruppolarisering fokuserar på vad diskussionens roll innebär för medlemmar i olika diskussionsgrupper (Sunsteins 2002:176). Sunstein (2002) menar att diskussioner som inte sker i den offentliga sfären och i stället förekommer i enskilda diskussionsgrupper tenderar att gå mot extremare åsikter.

I en studie av Cass R Sunstein (2014:20) där han använde sig av två olika grupper, hälften liberala och andra halvan konservativa. Grupperna fick tre ämnen att diskutera, klimatförändringar, positiva åtgärden och civila fackföreningar för par av samma kön. Först fick grupperna dela sina tankar kring de olika ämnena inom gruppen, sedan diskutera dessa med motsatta grupper, sist diskutera med sin egen grupp igen. Båda gruppernas åsikter spelades in före och efter samtalet. Resultatet blev att båda grupperna blev mer eniga och extrema i deras egna åsikter efter att ha pratat med motsatta gruppen för att sedan återgå till sin egen grupp. Båda grupperna blev extremare i både sina offentliga och privata tankar. Grupperna gick från att vara mångfald till homogen i sina åsikter. Effekten av studien visar att personer som endast pratar med likasinnade kommer att få ett större engagemang för den åsikten (Sunstein 2014:21). Samma gäller när grupper med motsättande ståndpunkter hamnar i en diskussion med varandra. När likasinnade människor deltar i polariserade sammankomster så är chansen stor att de konkurrerade åsikterna förstärker gruppens redan befintliga åsikter. Människor som tenderar att likna varandra har lättare att ta efter varandra, detta kan gälla allt från musik och filmer, samt politik och extrema åsikter (Sunstein 2002:181). Grupper med specifika intressen, kan erbjuda en känsla av gemenskap hos medlemmarnas och bidra till att åsikterna förstärks.

Deltagare i heterogena grupper tenderar att inte ge utrymme till de marginaliserade grupperna (Sunstein 2002:177). Människors ända sätt att bli hörd kan vara att söka sig till alternativa grupper där de får chans att dela deras åsikter. Med internet är det lättare för människor att undvika allmän information och i stället söka sig till information som talar för sina egna förutsättningar. Internet kan bidra till en mer designad kommunikationskrets som passar sitt eget intresse. Chansen är större att likasinnade söker sig till varandra på internet och bildar grupper, så som vardagliga intressen till mer extrema åsikter (Sunstein 2002:186). Problemet som kan uppstå när likasinnade personer isolerar sig från andra är att åsikterna går mot ett mer extremare inriktningar. Utrymmet för andra synpunkter försvinner och bidrar till att andra perspektiv inte presenteras. Gruppolarisering har en stor sannolikhet att bidra till konspirationsteorier och sprida dessa vidare (Sunstein 2014:21).

5. Analys

5.1 Bakgrund

Kommer kort presentera de olika grupperna som jag kommer använda mig av analysen. När grupperna startade, hur många medlemmar och vilket fokus de har.

Många grupper skriver Corona när de refererar till *Covid-19*. Jag kommer därför i analysen att använda mig av Covid-19 även om de i vissa texter framkommer som *Corona*.

Revolution Sverige

Gruppen riktar in sig mot Sveriges invånare som känner förakt mot exempelvis det politiska systemet, läkemedelsindustrin, myndigheter och rättssystemet. Gruppen vill att människor ska känna sig fria och därför samla så många människor som möjligt för att göra revolution. Gruppen har ca 5500 medlemmar och startades 7e februari 2020.

WIFI 3G, 4G + 5G Farlig strålning

Fokuset ligger på strålningen som utgörs av mobilnätet och telestolparna som finns runt om i världen. Gruppen påstår att strålningen tar mer skada än vad myndigheter och media rapporterar. Teorier om att 5G-nätet bidragit till spridningen av Covid-19 och hur strålningen försämrar människors immunförsvar. Gruppen har ca 27600 medlemmar och startade 18 maj år 2013.

Vi som har vaknat

Gruppen är skapad för personer som har ”vaknat”, och tror att en grupp människor styr världen. Gruppen har 755 medlemmar och startades 7 november år 2018.

Covid-19 Sverige

En grupp som diskuterar allt inom Covid-19, men är inte till för personer som är lättkränkta eller personer med rasistiska åsikter. Gruppen har 759 medlemmar och startade 16 april år 2020.

David Icke & his work

Inriktar sig på David Icke som är en känd konspirationsteoretiker som har fått stor uppmärksamhet i media i samband med Covid-19 pandemin. Icke tror att en koppling finns mellan 5G-nätet och Covid-19. Gruppen har 855 medlemmar och startade 9 maj år 2017.

5.2 Konspirationsteoretiska uttryck

Konspirationsteoretiker skildrar oftast världen som en plats där människor blir manipulerade (Melley 200). Målet med denna manipulering brukar beskrivas som en ond plan som grundar sig i att kontrollera människor. Ofta påstås planen bestå av en högre makt som vill kontrollera människorna i form av maktmissbruk, där de starka dominerar de svaga (Butter & Knight 2020). Ibland riktas misstankar mot New World Order, en grupp som ofta framställs som onda människor som försöker styra världen i hemlighet (Barkun 2013).

Kommer i denna analysdel att analysera hur uttrycken *Maktmissbruk*, *Manipulering*, samt uttrycket *New World Order*, eller uttryck som förklarar hur en grupp människor framställs som ett "hemligt sällskap", används.

Maktmissbruk

I gruppen *Revolution Sverige* lyder gruppbeskrivningen:

"Denna grupp är skapad för att samla och ena alla Sveriges invånare som har fått nog av maktmissbruket och är redo att skapa en förändring på riktigt."-
Revolution Sverige 2020

Inlägget antyder att Sveriges invånare utsätts för maktmissbruk, vilket medlemmarna i gruppen och Sveriges invånare fått nog av, och vill därför samla alla Sveriges invånare för en förändring. I gruppbeskrivningen presenteras några exempel på gruppens syn på det maktmissbruk människor blir utsatta av, "Vi som är trötta på våra korrupta politiker eller hela det politiska systemet," och "Vi som har fått nog av förtrycket" (Revolution Sverige 2020). I gruppens beskrivning syns paralleller med Melley (2000) perspektiv på personer med konspirationsteoretiska anknytningar. Gruppen sätter både medlemmarna och Sveriges invånare i ett underminerande relation till den sociala ordningen genom att påstå att dessa blir förtryckta av Sveriges korrupta politiker och det politiska systemet. Gruppen uppmanar sina medlemmar till att en förändring måste ske genom att agera och att sätta sig i opposition till förtrycket, politikerna och det politiska systemet. Beskrivningen att Sveriges invånare är redo att skapa en förändring mot förtrycket de blir utsatta för och mot de korrupta politikerna, finns liknelser i hur Butter och Knight (2020) beskriver konspirationsteoretiska tankar, hur goda kämpar mot det onda. I gruppbeskrivningen framställs Sveriges invånare som de goda som kämpar mot onda korrupta politikerna.

Här med är det slut på Corona bedrägeri. Alla vidare försök av myndigheter att ljuga och bedra folket med PCR tester kommer att bli ett frikort med att gå direkt till fängelse utan att passera gå. Härmed är det folket som styr i Sverige igen. Sverige styrs inte längre av kriminella politiker”. – Revolution Sverige 2020 (Inlägg 1)

Liknande vad som förekommer i gruppbeskrivningen i *Revolution Sverige* så ligger fokuset på hur svenska folket blir utsatta av politikernas oetiska handlingar. Inlägget refererar inte direkt till ett maktmissbruk, men antyder på att myndigheter och politiker bedrar svenska folket genom att ljuga om PCR-testet som ska visa om personer är smittade av Covid-19. Inlägget drar paralleller med ett *maktmissbruk*, då politikerna enligt inlägget anses styra Sverige genom kriminella handlingar. I inlägget syns liknelser till gruppbeskrivningens för *Revolution Sverige*, hur svenska folket framställs som de goda som kämpar mot de onda kriminella politikerna och myndigheter som bedrar svenska folket genom lögner (Butter & Knight 2020). Misstankar som riktas mot politiskt ageranden genom att styra folkmassan på ett korrupt sätt antyder Melley (2000), ofta förekommer hos personer med konspirationsteoretiska tankar. Gruppen riktar ilska mot politiker och deras sätt att styra Sverige, vilket skulle kunna antyda att politiska konflikter ligga till grunden. Melley (2000) menar att politiska konflikter kan bidra till konspirationsteoretiska tankar som förknippas med marginaliserade grupper och maktelit. Inläggets syfte på att PCR-testet endast är ett bedrägeri av myndigheterna som ljuger, skulle kunna botten i missnöjdhet över de beslut som gjorts i samband med PCR-testet och restriktioner som satts för att minska smittningen av Covid-19. Restriktionerna har påverkat flera människors vardagliga liv och kan vara en bidragande faktor till ett ökat missnöje hos vissa. Missnöjdhet hos myndigheternas, eller politikernas beslut har visats kunna bidra till att personer utvecklar konspirationsteorier (Melley 2000).

I gruppen *Vi som vaknat* lyder gruppbeskrivning:

”Denna grupp är till för oss, som vaknat upp och förstått hur detta land är styrt av Wallenberg, globalisterna, Soros och övriga i Bilderberggruppen.”. - Vi som har vaknat 2020

Gruppbeskrivningen i *Vi som har vaknat* riktar sina misstankar till *Wallenberg, globalister, Soros och Bilderberggruppen*, personer som vanligtvis inte har några kopplingar till varandra. I beskrivningen kopplas dessa ihop genom ett påstående där de gemensamt styr Sverige. Kopplingar mellan olika händelser och situationer, som sedan bidrar till egna teorier är ett

vanligt fenomen hos konspirationsteoretiker (Melley 2000). Ofta grundar sig sådana teorier inte i vetenskapliga bevis, i stället endast på spekulationer från personers egna föreställningar. Soros (The Guardian 2017) och Bilderberggruppen (BBC 2008) är namn som tidigare förknippats med konspirationsteorier och ett *maktmissbruk*, vilket kan bidra till spridningen av dessa konspirationsteoretiska tankar, eller varför gruppen *Vi som har vaknat* gör dessa kopplingar. Om medlemmarna varit i kontakt med tidigare konspirationsteoretiska tankar om Soros och Bilderberggruppen, och anser att informationen stämmer. Då människor med tidigare erfarenhet av konspirationsteorier har lättare att tro på andra teorier (Sunstein 2018). Tidigare konspirationsteorier kan inspirera till ytterligare spekulationer och nya teorier utvecklas.

Hos alla nämnda i gruppbeskrivningen *Vi som har vaknat* finns kopplingar till personer som besitter ett högt ekonomiskt kapital, vilket skulle kunna koppla dessa till globalism. Wallenberg är en av Sveriges största koncerner (Wallenberg 2020), vilket skulle kunna vara anledning varför misstankar om denna familj skulle styra landet då de är kopplade till stora företag och besitter ett stort ekonomiskt kapital. George Soros är en rik finansman, även känd genom sina ekonomiska donationer till olika organisationer i världen (The Guardian 2018). Bilderberggruppen är ett årligt möte där deltagarna representerar den globala makteliten (BBC 2015). Globalism påstås grunda sig i idén om att ekonomin ska vara öppnare mellan de nationella gränserna (Forward 2018). I artiklarna om Bildberggruppen och Soros syns påståenden om att de använder sin makt genom korrupta inflytande på världen, men även att misstankarna grundar sig i antisemitiska åsikter (BBC 2008, The Guardian 2017). Gruppens syfte antyder på antisemitiska tankar genom att anklaga globalister för att styra landet. Påståenden om att Globalister försöker ta över världen brukar grunda sig i antisemitiska föreställningar (Forward 2018). Antisemitiska åsikter tenderar ofta synas i konspirationsteorier där en grupp ondskefulla människor anklagas för att styra världen (Barkun 2013). Ofta så framställs gruppen ha ett en judisk bakgrund och kan jämföras med antisemitiska påståenden.

I gruppen Revolution Sverige anklagades Soros samarbeta med WHO (World Health Organization):

”Soros ingår i den grupp som försöker styra hela klotet. Med WHO ser dom att skrämna folk till panik så är det mycket lättare att styra dom dit som Soros och hans gelikar vill. Gruppen som styr klotet och våra köpta politiker heter Bilderbergsgruppen....” - Revolution Sverige 2020 (inlägg 2)

Inlägget påstår att Soros tillsammans med Bilderberggruppen har makt över hela jorden och styr över både politiker och folket. Inlägget menar att Soros vill skapa panik hos folket för att

lättare kunna styra dem. Konspirationsteoretiker brukar framställa världen som en plats där en grupp personer med högre makt styr över människor som anses vara maktlösa (Butter & Knight 2020). Beskrivningar där Soros med flera vill skapa panik, finns liknelse hur konspirationsteoretiker tror att en grupp personer byggt upp dolda konspirationer i försök att kontrollera mänskligheten utan vår medvetenhet (Melley 2000). Inlägget påstår även hur Soros skrämmer folket genom WHO. WHO (*World Health Organization*), är en organisation som jobbar med att främja hälsa över hela världen, och har exempelvis samordnat stora delar av framtagning för vaccinet mot Covid-19 (Who 2020). Inlägget anklagar mot att WHO ljugar, skulle kunna likna hur konspirationsteoretiker anklagar vetenskapliga dokument och forskare för att vara en del av konspirationen (Melley 2000). Detta genom att gruppen omvandlar WHO:s arbete till sin egen fördel. Personer som tror att Soros ligger bakom Covid-19, får sina teorier ifrågasatta av WHO:s föreställningar som motsätter teorin. Grundar sig teorin i ett konspirationsteoretiskt tänk så kan personer känna sig attackerade när de får teorin ifrågasatt. Inte minst då det brukar ligga ett emotionellt engagemang hos personer med konspirationsteorier (Sunstein 2016). Dessa personer kan låta sina känslor styras till information som tilltalar deras egna tankar, snarare än vetenskapliga bevis. Slutsatser tenderar att vara förbestämda, oavsett vilken information som presenteras (Zachary J. 2020). Fokus som hamnar på att endast bevisa sin egen teori, kan leda till att personer eller organisationer felaktigt anklagas för att vara en del av en konspiration. Spridningen av felaktig information kan bidra till konsekvenser om många väljer att tro på den (Palfrey & Grasser 2008:158).

Misstankar om maktmissbruk riktades även mot Bill Gates:

”Detta är de rikas lekstuga, Bill Gates, Rockefeller m.fl. De tror att de är Gudar som ska styra om världsordningen och de är på god väg!!” – WIFI 3G, 4G + 5G farlig strålning (kommentar 1)

I kommentaren, så riktas fokus på att Bill Gates tillsammans med Rockefeller styr världsordningen, med deras *”rika lekstuga”*. Bill Gates och Rockefeller har fått konspirationsteoretiska tankar riktat till sig tidigare (BBC 2020). Detta skulle kunna vara en bidragande faktor att personer riktar fokus mot dessa. Människor som läst tidigare konspirationsteorier och redan har konspirationsteoretiska föreställningar genom att koppla ihop olika händelser och personer, är chansen större att de tror på dessa teorier (Sunstein 2014). Inte minst då påståendet har tendenser som påminner om ett konspirationsteoretiskt tänk. Anklagelserna att Bill Gates och Rockefeller skulle vara gudar som styr världen, finns liknelser hur Butter och Knight (2020) förklarar hur konspirationsteoretiker ofta tror att personer med

högre makt styr över mänskligheten. I kommentaren så förknippas makten med personer som besitter ett högt kapital och kan förknippas med ett maktmissbruk då dessa använder som makt genom att styra världen som en "lekstuga".

Manipulering

I gruppen WIFI 3G, 4G och 5G farlig Strålning, lyder en kommentar:

"Detta med viruset är skandal och sätt att manipulera hela mänskligheten för att krossa ekonomi och införa slaveekonomi och fullkomlig kontroll över mänskligheten!" – WIFI 3G, 4G och 5G farlig Strålning 2020 (Kommentar 2)

I Kommentar påstås Covid-19 vara en skandal genom att manipulera mänskligheten. Manipuleringens motiv grundar sig i att lura människor att tro att Covid-19 är ett virus genom en underliggande plan att förstöra ekonomin genom att införa en "slaveekonomi". I kommentaren finns likheter i hur konspirationsteoretiker ofta brukar förklara hur människor blir kontrollerade av en högre makt med en underliggande dold plan, i detta fall genom att sprida ett virus som i inlägget anses vara en skandal (Melley 2000). Ett kännetecknande beteende hos konspirationsteoretiker brukar vara en paranoid syn och misstro mot sin omgivning, men även en ångest för social kontroll (Melley 2000). Detta skulle kunna vara fallet här då uttalandet riktar just misstankar mot en kontroll över mänskligheten. I kommentaren framgår inte vem eller vika som utför denna manipulation.

Ett annat inlägg som antyder på att ekonomin är i fara:

"Potential power to control, manipulate and maintain surveillance on every system. To crash the world's financial markets at will and make money disappear from any target. Control the information that people see and hear – already being increasingly achieved through ultra-Zionist-controlled Google, YouTube, Facebook and so on, but with the potential to be total" - David Icke & His Work 2020 (Inlägg 3)

Inlägget påstår hur en manipulation utförs genom att övervaka alla system, där planen är att förstöra världens ekonomi. Detta genom att kontrollera vilken information vi får riktad till oss via webbplatser som Google, YouTube och Facebook. Här syns tendenser som kan antyda på konspirationsteoretiska drag, då inläggen fokuserar på just social kontroll av mänskligheten genom den sociala strukturen via kontrolltekniker (Melley 2000). Inlägget antyder även på hur stora webbföretag används i utförandet av den mänskliga kontrollen och att mäktiga personer

ligger bakom, vilket är en av de aspekterna som kännetecknar konspirationsteoretiska tankar (Melley 2000).

I inlägget anklagas även sionister (Zionism) för att vara en del av kontrolleringen av informationen som når ut till människorna via de olika webbplatser. Zionism är en politisk rörelse som utgörs av judisk nationalism (Histori 2017). I inlägget syns antisemitiska aspekter, vilket ofta förekommer i samband med konspirationsteorier som riktas mot att en högre makt försöker styra världen (Barkun 2013). Påståenden där judar anklagas ligga bakom detta försök att ta kontroll över mänskligheten.

Teorier om manipulation riktades även mot politiker och myndigheter:

”Regering, media och de stora läkemedelsbolagen. Med fascinerande analyser av de mest sensationella fel-alarmen under de senaste åren, visar hur dessa tre manipulerar våra mest primitiva instinkter - ofta utan att vi ens inser det.” – Covid-19 Sverige 2020 (Inlägg4)

”Mediastyrning (propaganda och mörkning och styrning av massmedia under nationella kriser och ”beredskapslägen”. – Vi som har vaknat 2020 (inlägg 6)

Första inlägget anklagar regeringen, media och läkemedelsbolagen för manipulering av människor. Den bakomliggande anledningen till manipuleringen framgår inte i inlägget, men antyder att ”våra mest primitiva instinkter” manipuleras utan vårans medvetenhet. Melley (2000) perspektiv på att en grundläggande ångest för social kontroll skulle kunna appliceras på påståendet, då Melley menar på att konspirationsteoretiker upplever en rädsla kring den sociala strukturen består av att regeringen styr folkmassan. Detta kan jämföras med inläggets antydning att personers primitiva instinkter styrs utan vårt medvetande. I Melley (2000) beskrivning av konspirationsteorier så används massmedia som ett verktyg för att styra människor, något som båda inläggen påstår vara fallet.

Andra inlägget skriver att massmedia styr genom att använda sig av ”propaganda och mörkning”, och att detta uppstår i samband med ”nationella kriser”. I samband med stora händelser i världen som kan uppfattas som oklara för vissa personer så menar Moscovici (2020), att människor är mer benägna att öppna upp sig för konspirationsteorier. Covid-19 pandemin har drabbat hela världen, vilket har skapat oro hos många och kan ha bidragit till att människors söker svar i olika konspirationsteoretiska kretsar. Speciellt om vissa saker kan uppfattas som oklara, vilket kan skilja ifrån konspirationsteorier som ofta har en rätt tydlig bild av vad som sker. En annan anspelning som skulle kunna påvisa att första inlägget är konspirationsteoretiskt

lagda, är hur misstron mot just läkemedelsindustrin har visat sig vara ett vanligt förekommande fenomen hos konspirationsteoretiker (Moscovici 2020).

New World Order

I grupper WIFI 3G, 4G + 5G farlig strålning skriver en medlem:

”Det scenario som jag och många förutspått är på intåg mot en totalitär diktatur och new world order med hjälp av Corona, en fiction enemy som verktyg för att bana vägen mot våra tunga bojor.” - WIFI 3G, 4G + 5G farlig strålning (inlägg 7)

Påståendet riktas mot att New World Order använder Covid-19 som ett verktyg i försök att styra människor som en diktatur. Beskrivningen kan jämföras med Barkun (2013) som förklarar hur konspirationsteoretiker framställer New World Order, en grupp människor som försöker ta kontroll över världen. Inlägget antyder även på att många andra har förutspått inläggets beskrivning om orsaken bakom Covid-19. Att kunna förutspå vad som komma att ske krävs ofta att man tar olika händelser som skett tidigare, sedan jämföra dessa med nuvarande händelse och därefter drar en slutsats. Liknande uträkningar brukar vanligtvis förekomma hos konspirationsteoretiker, då personer med konspirationsteoretiska tankar ofta kopplar ihop olika händelser som resulterar i olika teorier (Barkun 2013). Ett vanligt förekommande resultat är New World Order.

I ett annat inlägg förklaras hur Covid-19 används som verktyg av New world order:

”Det är så att det är inte ens virus de visar på. De visar på några andra partiklar. Dessa tester är absolut inte menade att användas för att påvisa virus vilket även den som uppfunnit dem tydligt har påpekat. Men vill man ha det till att se ut som smittspridning är de tydligen bra för de visar ofta positivt. Mycket smittspridning ger anledning till ökad rädsla och restriktioner som leder till ännu mer restriktioner och kanske förändrade lagar och sedan till vaccin och sedan New World Order, en global diktatur ” – Wifi 3G, 4G + 5G farlig strålning 2020 (Kommentar 3)

Kommentaren antyder att testet som används för att visa om personer bär på Covid-19 inte används för att påvisa ett virus, i stället används testet för att skrämman människor till att tro att ett virus existerar. Denna skrämman grundar sig i att kunna sätta restriktioner som leds av *New World Order* för att ”kanske” skapa nya lagar som kommer leda till en global diktatur.

Beskrivning hur testen för att påvisa Covid-19 används, liknar teorier som Barkun (2013) menar brukar inkluderas i konspirationsteorier som riktar sina misstankar mot att en ”ny världsordning” försöker ta kontroll över hela världen. Detta genom användningen av regeringens makt för att manipulering människorna att tro på att ett livsfarligt virus existerar, men i själva verket endast är en bluff för att sätta hårdare restriktioner.

Påståendet att restriktionerna kommer leda till nya lagar och sedan en global diktatur kan uppfattas som endast spekulationer, då kommentaren använder uttrycket ”kanske förändrar lagar...”. Påståendet kan anses som oklart eller mindre trovärdigt då det verkar bygga på spekulationer, då något bara kanske kommer ske. I kommentaren uppstår liknelser med den illustrerade bild som ibland framkommer i konspirationsteorier. Dessa bygger ofta på spekulationer genom att en eller flera personer kopplar ihop olika händelser eller situationer (Melley 2000). Uttrycket ”kanske” brukar även användas i konspirationsteorier genom att personer har en teori som de ”tror” kan vara sann.

Ett annat inlägg i gruppen Vi som har vaknat lyder:

”It`s called The World Economic Forum, and Big Pharma, what they aim at, they now market as "The Great Reset" which is nothing else than their NEW WORLD ORDER in disguise, meaning total control over you and me forever, long time after the p(l)andemic is gone” – Vi som har vaknat 2020 (Kommentar 4)

Kommentaren lyfter *The World Economic Forum*, som en organisation som består av en sammankomst av massa politiker och företag som försöker planera en global och regionala agenda (WeForum2021). I kommentaren syns också Big Pharma, som syftar på alla stora vaccinföretagen som framställt vaccinet mot Covid-19. Hur dessa två påstås använda sig av ”*The great Reset*” som refererar till ett möte som ägt rum år 2020, av en organisation bestående av en sammankomst av flera politiker och företag som diskuterar globala och regionala agendor (WeForum 2021). Syftet med *The Great Reset* är att bygga upp världen genom en förbättrad global ekonomi och hälsosituation efter Covid-19 pandemin och dess negativa påverkan på världen. I kommentaren så riktas i stället skepsis mot *The Great Reset*, då påståendet menar att *The Great Reset* i stället är planerat av New World Order och att planen grundar sig i att kontrollera människor, även efter pandemin är över. Åter igen finns liknelser i hur konspirationsteoretiker antyder på att en ny världsregering försöker kontrollera världen (Barkun 2013). Beskrivningen kan jämföras med hur New World Order skildras genom att gömma sig bakom stora organisationer med planer att underkasta världen. Kommentarens val att välja att använda ”*The Great Reset*” som en förklaring till New World Orders underliggande plan att

syra världen. Påståendet skulle kunna dra paralleller med ett beteende som förekommer hos personer med konspirationsteoretiska tankar. Genom att vända på ett koncept och använda den som bevis på sin egen teori och en del av konspirationen (Melley 2000).

I intervju 1, i frågan ”vilka de är som ingår i New World Order?”, svarade intervjupersonen:

”Jag kan inte svara på vilka de är, det är ett hemligt nätverk. Vi har aldrig sätt någont för de håller sig hemliga. Alla andra är dockor, människor märker inte ens att de är dockor för att de är så duktiga att använda sig av dockorna”

I svaret anser intervjupersonen att New World Order är ett hemligt nätverk som använder människor som dockor. Intervjupersonen menar på att detta hemliga sällskap är så pass duktiga att styra människorna som dockor att vi inte märker av vad som sker. I påståendet framgår också att människor inte kan veta vilka som ingår i New World Order då de håller sig hemliga. Beskrivningen kan jämföras med hur Barkun (2013) beskriver begreppet *New World Order*. en hemlig grupp som försöker kontrollera världen. Intervjupersonens beskrivning att New World Order håller sig dolda och människor inte är medvetna om deras existens kan uppfattas som motsägande. Om ingen vet vilka som ingår i gruppen, hur vet man då att det finns en grupp över huvud taget. Påståendet kan tolkas som bristande på bevis och i stället vara baseras på spekulationer, vilket skulle kunna antyda på att intervjupersonen kan vara konspirationsteoretisk lagd (Melley 2000).

5.3 Informationskällor

Möjligheten att vara delaktig i vad som händer i världen har blivit lättare genom internet och sociala medier (Palfrey & Gasser 2008). Nyhetskanaler kan startas av vem som helst och kan innehålla en mängd olika nyheter, åsikter och tankar. Samtidigt har den oändliga mängden information som finns på nätet bidragit till att vissa människor har svårare att avgöra vad som är sant eller falskt. Detta kan leda till att en del människor inte är källkritiska och i stället låter känslorna styra genom att söka sig till information som talar för sina egna åsikter (Hynes 2017) Källkritiska tänkande kan vara avgörande, då felaktig information kan bidra till en felaktig världsbild om man inte är källkritisk (Palfrey och Gasset 2008).

Kommer i detta avsnitt att uppmärksamma vilka nyhetskällor och informationskällor som används i Facebookgrupperna. Vilka tankar och argument hos medlemmarna riktas mot de olika källorna.

Alternativa nyhetskanaler

I grupperna delades olika alternativa nyhetssidor, en av dessa var Vaken.se (Vaken 2020). *Vaken* beskriver sig själv som en politisk oberoende tidning med syftet att stödja alla människor och stå för sanning och rättvisa. På *Vakens* hemsida beskrivs världen vara uppdelad i två, där ena sidan drivs av ordinarie massmedier som inte visar den sanna världsbilden, då denna döljs av ”den styrande klassen”. Den andra sidan menar Vaken.se är den som framkommer på deras egen nyhetskanal och står för sanningen och kan se igenom massmedias lögn.

Här presenteras tre citat tagna från *Vaken.se* hemsida:

”Vaken.se strävar efter att belysa information som annars inte skildras via ordinarie massmedier men som är av grundläggande betydelse för den enskilda människans fria beslutsprocess.” – vaken.se (2020)

”Det som står i denna artikel bygger på ett stort underlag från olika forskare. Det finns dock säkert slutsatser som är felaktiga och delar som har missats. Så studera det själv och skapa din egen bild. Vaken.se (2020)

”För att kunna ta in informationen rekommenderar jag att du försöker läsa och studera utan att bedöma i termer av sant eller falskt. Det material som du kommer att börja studera är så omvälvande att du inte längre kan använda dina tidigare referensramar till att bekräfta dess sanning.” – Vaken.se (2020)

Vaken.se riktar kritiska tankar mot massmediers rapportering genom att påstå att dessa inte belyser all information. Till skillnad från *Vaken* som antyder på att deras strävan är att belysa den information som inte förekommer hos massmedier och därför kunna ge människan en friare beslutsprocess. Genom att rikta kritiska påståenden om att massmedias rapportering inte är helt korrekta, kan jämföras med hur Palfrey & Gasser (2008), förklarar hur alternativa nyhetskanaler kan utmana vanliga nyhetskanaler och bidra till ett ökat motstånd. *Vaken* skriver hur de kan erbjuda alternativa synpunkter, vilket kan locka personer som anser sig själv ha alternativa åsikter. Skulle informationen som delas på *Vaken* vara felaktig, men lockar personer genom att erbjuda alternativa åsikter, skulle det kunna bidra till att personers världsuppfattning blir felaktig (Palfrey & Gasser 2008). Detta då *Vaken* skriver att det kan förekomma felaktiga slutsatser eller delar som missats i deras rapporteringar. *Vaken* skriver ”*Studera utan att bedöma i termen sant eller falskt*”, vilket kan ge en bild av att människor ska bilda egna uppfattningar baserat på sina egna tankar snarare än vad som faktiskt är sant. Påståendet antyder att läsare ska

bortse från det källkritiska och i stället gå mer på känsla, vilket kan uppmuntra människor till att söka sig till information som matchar sin egen världsbild (Hynes 2017).

Andra alternativa nyhetskanaler som presenteras i grupperna, en kommentar lyder:

”Sverige är så korrumpert, men du måste kika och leta och upptäcka själv. Wakeup globe, Swebbtv, De Fria Exakt24 är olika alternativa medier all vår media för oss bakom ljuset och ljuger oss rätt i ansiktet. SVT, TV4, Aftonbl. Expressen.” - Wifi 3G,4G, + 5G farlig strålning, (kommentar 5)

Kommentaren hänvisar att man ska söka information på alternativa nyhetskanaler då mainstreammedia ljuger. *Wakeupglobe* utgörs av en YouTube-kanal som sänder olika världsnyheter utifrån *WakeupGlobes* egna erfarenheter (YouTube 2018). Nyheter som är kopplas till den ”globala uppvaknande”, som antyder att mänskligheten blir styrda men att fler människor vaknar upp och ser verkligheten. Kanalen anklagar även mainstreammedia för att ge oss en felaktig världsbild. *SwebbTv.se* är en nyhetssida som anser att mediahusen inte sköter sitt jobb, då de i stället missbrukar sin ställning genom vinklade nyhetsrapporteringar (SwebbTV 2021). *SwebbTV* anser att mainstreammedia inte ger en korrekt faktabaserad bild på viktiga frågor som är avgörande för utvecklingen i Sverige. *SwebbTV* påstås vara politisk och religiöst obundna för att kunna erbjuda en korrekt bild av hur världen ser ut. *Exakt24.se* skriver att de är en politisk obunden tidning som anser att etablerad media inte gör sitt jobb (Exakt24 2020). *Extakt24* får stöd via läsarnas donationer där varje läsare får välja själv vilken skribent de vill donera pengar till.

Alla tre förslagen som rekommenderas i kommentaren är alternativa nyhetskanaler som anser att mainstreammedia inte ger oss en korrekt världsbild. Alla tre förslagen använder mainstreammedia felrapportering som argument varför dessa valt att starta en egen nyhetssida så de kan rapportera alternativa nyheter. Vem som helst kan idag skapa en nyhetskanal och på så sätt utmana vanliga nyhetskanaler (Palfrey & Gasser 2008). Problemet som kan uppstå menar Palfrey & Gasser (2008), är om innehållet som presenteras har en brist på empiriska bevis, kan detta leda till en felaktig världsbild. *WakeUpGlobe* beskriver att nyheterna som rapporteras på deras kanal endast består av egna åsikter och bedömningar av olika händelser. I många av rapporteringar syns inga källhänvisningar då video-klippen endast utgör videons innehåll och en beskrivande text till videons innehåll. Kanalens påståenden kan därför endast tolkas utifrån vad som sägs i videon, vilket skulle kunna bidra till att människor som inte är kritiskt tänkande väljer att tolka innehållet som korrekt (Palfrey & Gasser 2008) Problemet som kan uppstå är om innehållet inte skulle vara helt korrekt, vilket kan vara svårt

att avgöra då informationen sällan hänvisar till någon källa som styrker påståendet.

Alternativa nyheterkanaler har växt och blivit populärare bland allt fler personer. Många av dessa kanaler har visat tendenser av högerextrema åsikter. *SwebbTV*, *Exakt24* och även *Vaken*, tre av de kanaler som medlemmarna i de olika Facebookgrupperna använder som nyhetskälla, som påstår att de är politiskt obundna i deras nyhetsrapportering, visar tendenser på högerextrema och främlingsfientliga åsikter. I december år 2020 blev nyhetskanalen *SwebbTV* nedstängda från YouTube, med anklagelser att deras rapporteringar innehåller hatretorik i form av rasistiska kommentarer, även spridit missledande fakta om Covid-19 och därför bröt mot Google och Youtubes regler (SVT 2021) I både *Exakt24* och *Vaken* används källor som riktar sig mot nyhetskanaler med högerextrema åsikter, exempelvis syns hänvisningar till *Fria Tider* som är en högerpopulistisk tidning (Exakt24, Vaken, Friatider 2021). Består stor del av gruppens flöde av dessa tre nyhetskanaler och medlemmarna inte är källkritiskt, eller omedvetna om anknytningen till högerextrema källor. Medlemmarnas åsikter skulle kunna färgas av innehållet och bidra till ett ökat intresse i högernationella åsikter.

I frågan hur Intervjuperson 2 tänker kring nyhetsrapporteringar, lyder svaret:

”Alla stora nyhetskanaler rapporterar nyheter i ekonomisk vinning. Beroende på vilken kanal man lyssnar på så är de vinklade. Därför väljer jag att lyssna på SwebbTv för dom är inte statligt finansierar. De finansierar sina kanaler via bidrag, vanliga människor. Det beror helt på vad det är eller vad det gäller. Det är svårt att veta genom att bara titta på nyhetssändningar. Därför går jag in på dessa alternativa nyhetssidor och tittar vad de säger om det här.”

Intervjuperson 2, använder samma argument som presenteras på *SwebbTvs* hemsida; att stora nyhetskanaler är vinklade. Enligt intervjupersonen anses alternativa nyheter vara bättre alternativ. Intervjupersonen påstår att innehållet kan spela roll när det kommer till val av nyhetskanal och att beslut inte kan tas enbart utifrån mainstreammedias rapportering, och därför använder alternativa nyhetskanaler som avgörande källa i sina beslut. Sunstein (2017) teori om personer i den digitala tidsåldern, antyder att människor gärna utsätter sig för redan befintliga åsikter, snarare än att utsätta sig för nya. Liknande intervjupersonens uttalande där intervjupersonen likt gruppens syn på Covid-19, väljer en nyhetskanal som rapporterar om åsikter som styrker gruppens åsikter, snarare än att vända sig till nyhetskanaler som talar emot dessa. Detta då *SwebbTV*, likt *Exakt24*, *Wakeupglobe* och *Vaken* antyder på att Covid-19 är en bluff.

Alternativa nyhetskanaler anses vara den mest förlitliga nyhetskällan i grupperna. Den gemensamma åsikten om alternativa nyhetskanaler, kan jämföras med hur digitala grupper tenderar att bygga upp en viss gruppmentalitet och logik hos medlemmarna (Byam 2010). Gruppmedlemmarnas intressen och användning av kommunikation kan påverka gruppens beteende och skulle kunnat påverka synen och användning av nyhetskanaler.

En annan informationskälla som används i Facebookgrupperna är YouTube-videos, där personer påstår sig veta sanningen bakom Covid-19. Ett exempel är ett inlägg i gruppen Vi som har vakna:

”COVID-19 BLUFFEN! Hela världens befolkning är grund lurade med värdelösa icke tillförlitliga PCR tester! Tester som ger FALSKA POSITIVA ger en bild av en pandemi som INTE existerar! Samma sak upprepar sig om och om igen vid varje s.k. "virus" utbrott. NÄR ska folk börja se hela bilden och syftet med virus skrämrel och lägga ihop ett och annat och börja tänka själva? Stor skandal och ett globalt bedrägeri är det...inget annat!” – Vi som har vaknat 2020 (inlägg 8)

Inlägget är kopplat till en YouTube-video som visar en person som med hjälp av olika kopplingar från dokumentationer, nyhetsartiklar och YouTube-klipp, resonerar sig fram till slutsatsen att Covid-19 är en bluff (YouTube 2020). YouTube som informationskälla har öppnat upp en möjlighet för vem som helst att dela med sig av information (Dijar 2013). Problemet är att den tekniska utvecklingen har gjort det lättare för personer att dela videos på YouTube som ser professionella ut, och kan därför göra det svårare för personer att bedöma de empiriska i innehållet. Inlägget uttrycker en ilska mot Covid-19 pandemin genom att skriva att det hela är ett bedrägeri och endast en skrämreltaktik. Problemet som kan uppstå när man använder Facebook till att dela med sig av information eller söka sig till information, är att man kan hamna i en filterbubbla baserat på den informationen man använder sig av (Dijar 2013). Inlägget delades i en grupp som riktar misstankar om att Covid-19 endast är en bluff, vilket kan påverka att mycket av den information som medlemmarna som ingår i denna grupp får riktad till sig kan ha påverkats av detta.

Egen efterforskning

I ett inlägg som publiceras i gruppen *Revolution Sverige*, ställs frågan varför många av de personer som inte tror på den pågående pandemin, ofta inte vill dela med sig av sin kunskap till personer som ifrågasätter deras åsikt.

”Skulle det inte vara bra att lägga några timmar på att sammanställa en rapport med referenser och länkar till den information och fakta som samtagets leder till konklusionen att t ex Bill Gates har nåt fuffens på gång eller att jorden är platt?”

– Revolution Sverige (inlägg 9)

Inlägget ifrågasätter gruppens spridning av information genom att be om referenser som kan styrka gruppens påståenden. Inläggets begäran skulle kunna jämföras med hur lättillgänglig information på nätet kan bidra till problem, speciellt om läsare inte är källkritiska (Palfrey & Gasser 2008). Är informationen felaktig kan detta bidra till att personer får fel uppfattningar. Genom att vara källkritisk så är chansen mindre att man tar till sig felaktig information. En källa som styrker de olika påståendena i Facebookgrupperna skulle kunna hjälpa till att påverka hur läsaren tar informationen till sig. Dock verkar detta inte vara medlemmarnas syn på hur man väljer att söka sig till information på nätet. Ett svar på inlägget löd:

”Det är bland den viktigaste anledningen till varför jag oftast säger ”gör din egna efterforskning”, och det handlar inte om att vilja försumma ett nyfikenhetssinne, utan snarare för att jag inte kan förmå någon annan att draga samma röda trådar samt slutsatser som mig. De kan ENBART nå dessa slutsatser genom att utföra deras egna grundliga efterforskning. Ifall de ej VET hur man efterforskar så behöver man lära sig detta, med allt vad det innebär.” (Kommentar 6)

Kommentaren syftar på att personer måste söka sig till information på egen hand för att få svar på frågor genom ”sin egen efterforskning”, därefter dra egna kopplingar utifrån den information man hittar. Mängden information som finns på nätet kan personer ha svårt att avgöra vad som är sant, inte minst då mycket som delas på internet inte alltid stämmer (Palfrey & Gasser 2008). Behöver personer ge sig ut på egen hand för att söka information utan några riktlinjer, så finns chansen att felaktig information dyker upp. Är personer inte tillräckligt källkritisk till informationen kan detta leda till att felaktiga beslut tas, speciellt då personer tenderar att ta beslut utifrån information de stöter på internet (Palfrey & Gasser 2008). Personer som söker sig till Facebookgrupper med specifikt intresse kan komma att påverkas av detta i sökandet efter information. Sociala medier har en tendens att påverkar hur människor ser världen genom att

anpassa den information vi får riktad till oss (Dijck 2013). Vilka vänner, aktiviteter och grupper som är kopplat till Facebook kommer att anpassa den information som sedan dyker upp på Facebook. Har denna grupp en viss syn på information, så kan liknande åsikter återspeglas i sökandet efter ny information.

I gruppen *Wifi 3G, 4G och 5G skadlig* ställs en fråga om gruppen påstår att Covid-19 endast är påhittat, svaret lyder:

”Det är nog ingen som till 100% kan svara på din fråga här. Det finns olika teorier om att det är ett planterat virus, att det beror på 5G strålningen, att det inte finns ett virus osv. Man är fri att göra sin egen research för att känna vad som är sant.” – Wifi 3G, 4G + 5G farlig strålning 2020 (kommentar 8)

I texten framkommer antydning på att inget korrekt svar finns, då flera olika teorier om vad viruset är syns i gruppen. Inlägget menar på att man ska göra sin egen research för att ”känna” vad som är sant. Uppmaningen att man ska gå efter känsla i sökandet efter information skriver Hynes (2017), kan bero på att framkomsten av alternativa nyheter har bidragit till allt fler alternativa synvinklar. Ett större urval av information ger människor en större möjlighet att söka sig till svar som talar för sina åsikter. Inte minst då inlägget tyder på att val av teori är valfritt, och kan tolkas med att inte utgå vad som är rätt eller fel, i stället vad som känns rätt.

När personer vänder sig till specifika Facebookgrupper med specifika intressen ökar chansen att liknade intressen kommer dyka upp på dennes egen Facebooksida. Facebook anpassar varje persons Facebookflöde efter just intressen och de vänner man har (Dijck 2013). Andra ämnen försvinner och kan påverka vilken information personer väljer att tro på.

5.4 Gruppolarisering

Genom sociala medier har människor lättare att söka sig till grupper med delade intressen (Palfrey & Gasser 2008). Medlemmar diskuterar med likasinnade personer och får uttryck för sina tankar. Grupper som specificera sig inom vissa ämnen kan tillföra en viss gruppmentalitet hos medlemmarna, vilket kan forma särskilda kommunikationsbeteende och villkor inom gruppen (Baym 2010). Framväxten av grupper med olika ideologier kan bidra till en mer polariserad värld. Sunstein (2014) menar att personer som söker sig till slutna nätverk där utomstående argument ofta inte uppstår, eller argument som inte ger så stor effekt, resulterar i att gruppens egna åsikter återupprepas. Detta kan bidra till att gruppens teorier förstärks och

blir mer extremare. En bieffekt som kan uppstå i diskussionsgrupper är hur de förhåller sig till information (Sunstein 2014). Motbevis som presenteras i gruppen får sällan något utrymme, medans föreställningar som talar för gruppens värderingar anses vara mer trovärdigt hos medlemmar.

Kommer i första delen av avsnittet studera gruppolariseringen i gruppen genom att analysera medlemmarnas användning av uttrycket ”vakna”, då uttrycket används återupprepande gånger av medlemmarna i de olika Facebookgrupperna. I andra delen av avsnitten analyseras hur personer reagerar när de får sina åsikter motsatta.

”Vakna”

Gruppen ”*Vi som har vaknat*”, skriver i sin gruppbeskrivning:

”Denna grupp är till oss, som vaknat upp och förstått hur detta land är styrt av Wallenberg, globalisterna, Soros och övriga i Bilderbergsgruppen...”

Uttrycket ”*Vakna*” refereras till att gruppens medlemmar har förstått att landet styrs av Wallenberg, globalister, Soros och övriga i Bilderbergsgruppen. Värderingen i ”*vakna*” landar i att medlemmarna ska ha förståelse för vilka som styr landet. Personer som inte är medlemmar i gruppen, eller inte förstår vilka som styr landet, eller kanske har en annan uppfattning av uppbyggnaden av landet. Dessa personer skulle kunna uppfattas som ”*icke vakna*”, eller alternativt ”*sovande*”, och inte anses vara en del av gruppen. Specificeringen som ligger i gruppens intresse att förstå vilka som styr landet kan bli begränsad, vilket kan resultera i att samma åsikter återupprepas inom gruppen och bidrar till att gruppens redan befintliga åsikter förstärks (Sunstein 2014). Ligger gruppens fokus på att världen är polariserad genom att använda uttryck som ”*vakna*” eller ”*icke vakna*”, så är chansen stor att avståndet mellan gruppens åsikter och utomstående åsikter ökar. I detta fall blir endast medlemmarnas föreställningar mer polariserad, då utomstående inte involveras i gruppens isolerade diskussioner och kan inte påverkas.

En kommentar i gruppen *Vi som ar vaknat* lyder:

*”Ett bi kan inte övertyga en fluga om att det är nyttigare att äta honung än skit.”
Folket har haft all tid i världen att vakna upp, men väljer att trycka på snooze knappen varje gång man försöker att väcka dem. Detta ger en konsekvens de sent ska glömma...om de överlever. ”- Vi som har vaknat (kommetnar 9)*

I kommentaren syns påståendet att medlemmar i gruppen tillhör de som är ”vakna”, till skillnad från utomstående som inte är ”vakna”. Kommentaren menar att ”icke vakna” personer måste vilja ”vakna”, men ofta väljer att avstå, trots att ”vakna” personer försöker väcka dessa. Påståendet/kommentaren lägger stor vikt på att personer som inte är ”vakna” har gjort det av egen vilja, då dessa har haft en lång tid på sig att vakna, och att konsekvenser kommer ske för de som väljer att avstå från att ”vakna”. Användningen av argument utifrån gruppens befintliga åsikter kan bidra till att gruppen blir mer polariserad (Sunstein 2014). Detta genom att tydliggör att personer som inte är vakna kommer råka illa ut och på så sätt styrka medlemmarnas åsikter, då medlemmarna själva kanske inte vill bli utsatta för konsekvenser.

En kommentar i gruppen Wifi 3G, 4G + 5G farlig strålning:

Majoriteten är redan sk. chippade, detta började redan på 50-talet - MK ultra. Därav det stora antalet som inte har vaknat än. Indoktrinerade, hypnotiserade, fogliga, sömngångare. Som snällt lever i sitt hamsterhjul och lyder reglerna. Vissa lyckades detta inte med, och det är vi som nu har vaknat först. För att förhindra en andra chippning. Den som kommer att förändra vårt DNA. Och mottagaren och sändaren för denna teknik är våra mobiler. – Wifi 3G, 4G + 5G farlig strålning (kommetnar 10)

I kommentaren framkommer att den bakomliggande orsaken till att många inte har ”vaknat” är att dessa personer blivit ”chippade”. Att vara chippad innebär att människor blivit hypnotiserade, fogliga och sömngångare, och inte kan se sanningen. Kommentaren antyder att medlemmarna i *Wifi 3G, 4G + 5G farlig strålning* inte blivit chippade och kan klassa sig själv som ”vakna”. Gruppens åsikter skulle kunna anses som rätt så extrema, då alla motsatta åsikter som presenteras för medlemmarna kan återkopplas till chippet. Kommentaren kan jämföras med hur Sunstein (2002), antyder på att utrymmet för motsatta åsikter inte får så stort utrymme inom gruppen, då dessa ändå anses vara styrda.

Grupper som använder uttrycket ”vakna” när de refererar till medlemmarna i gruppen kan även skapa en gemenskap hos dessa personer. Sunstein (2002) menar på att personer som upplever en gemenskap tenderar att lättare tro på informationen som delas i gruppen. Bidrar gruppen till en gemenskap och även isolerar sig från utomstående så är chansen stor att medlemmarna blir mer polariserad i sina åsikter.

Motsatta åsikter

I ett inlägg så ställs frågan hur medlemmar i gruppen går till väga för att få andra personen att tro på gruppens åsikter, en kommentar lyder:

” Jag har försökt informera mina vänner så mycked jag kunnat, och bara fått skit tillbaka.. Delat en massa länkar.. Och bara varit vänlig i min ton, aldrig kallat någon för idiot, dumhuvud.. Galen kvinna, ja listan kan bli lång... Det är dessa ord jag fått till mig... Jag har tillslut... Blockerat dessa vänner.. Tagit bort deras inlägg.. Min brors fru, och vår gemensamma vän, var värst.. De dömde ut mig totalt offentligt på fb.. Jag skrev till dem privat om hur illa berörd jag blev... Ville ju bara att folk ska få upp ögonen... Kanske bli intresserade och nyfikna, kan det verkligen vara så? Men nä... Det är tydligen enklare att gorma å skriva otrevliga ord istället... Jag skulle aldrig... Och då menar jag aldrig dela något jag inte visste vara sant, medvetet.. – Revolution Sverige (Kommentar 11)

Personen bakom kommentaren har valt att blockera ett visst antal personer på grund av delade åsikter. Anledningen är att andra har valt att döma personen utifrån dennes åsikter. Personen har valt att blockera vänner med motsatta åsikter. Genom att stänga ute synpunkter som går emot sina egna, kan bidra till att redan befintliga åsikter stärks (Sunstein 2014). Detta då personen möter information som talar för sina egna tankar och kan resultera att dessa blir mer självklara då utmanande synpunkter försvinner. Kommentaren publicerades i en grupp där personen och medlemmarna delar samma tankar i frågan, vilket betyder att de kan stötta varandra i deras åsikter. Detta kan bidra till att både personen och medlemmar kan utveckla extremare åsikter, då personer som diskuterar med likasinnade tenderar att bli mer engagerade i sina åsikter (Sunstein 2014).

I en annan kommentar:

Håller med dig helt och hållet, jag har pratat med min närhet och det slutade redan med att alla har dragit sig undan och familjen närmast gråter pga att det blivit så. Tänk på barnen och hur ska det gå med oss nu osv. Påvärkan är stor från den stora massan som prompt blint inte kan ta sig tiden att läsa på flera håll. Ändå säger andra till mig att du måste se myntet från båda sidorna, jag brukar säga och det gör ni??? Inget som helst intresse i var man säger. O jag/vi är så lyckligt omedveten om saker Jag blir tvingad att hålla masken annars har jag inget äktenskap kvar snart . Så istället fick man avveckla sitt gamla FB konto och

göra ett nytt. Sedan fick man utesluta alla i ens kontaktlista som sa emot, det var bäst så för alla. Men vi måste kämpa vidare. Det kommer bli tufft framöver många kommer förlora arbeten bostäder familjer mm pga den här plandemin - WIFI 3G 4G 5G skadlig strålning 2020 (Kommentar 12)

Kommentaren antyder att personens familj har valt att dra sig undan på grund av dennes åsikter. Personens äktenskap står på spel och har tvingats avveckla sitt Facebookkonto och i stället skaffat ett nytt där kontakter med motsatta åsikter uteslutits. Trots alla motsättningar så väljer personen att söka sig till en grupp för att få stöd för sina åsikter. I kommentar syns aspekter på att personens åsikter inte fått något utrymme för sina åsikter i det offentliga och därför valt att vända sig till en grupp där de får chans att dela sina åsikter (Sunstein 2014). Familjens krav på att personen bakom kommentaren måste hålla sig borta från vissa åsikter kan ha bidragit till att dessa i stället förstärkts. I situationen finns liknelser hur Sunstien (2014) menar att konkurrerade åsikterna kan förstärka de redan befintliga. Den polariserade situation mellan personen och familjen, där två motsättande åsikter ifrågasätts kan resultera i att bli mer polariserade. Detta då denne vänder sig till en grupp med likasinnade för att få sina tankar bekräftade. Detta kan bidra till större engagemang för både gruppens och personens gemensamma åsikter (Sunstein 2014)

Medlemmar riktade starka åsikter mot personer som inte delar samma föreställningar som gruppen:

"If you post things in a way that completely ignores Davids information - I will delete it If you don't know what David writes about - don't post anything. I have seen a lot of stupid shit-posts the last weeks, the last months even.. - which I have ignored for some reason. I'm not going to do that anymore." - David Icke & His Work (inlägg 10)

I inlägget riktas kritik mot medlemmar som delar information som går emot gruppens intresse, om detta sker kommer dessa inlägg att raderas. Gruppen har ett intresse i David Icke och hans tankar kring Covid-19, och vill inte att information som går emot Ickes teorier ska delas. Inlägget antyder att gruppen ska isolera sig från all utomstående information som inte har med Icke att göra. Budskapet kan bidra med att gruppen blir mer polariserad i sina åsikter om Icke. Genom att endast få information som stämmer överens med sina egna föreställningar kan bidra till att personer blir mer extremare i sina tankar (Sunstein 2014).

Grupper på sociala medier som inte vill ha motsättande åsikter riktade till sig har lättare att isolera sig från dessa (Palfrey & Gasser 2008). Inlägget skriver att påståenden som

går emot David Ickes tankar kommer raderas. Facebooks gruppfunktion kan innebära att en eller flera personer kan bestämma vilken information som ska delas i gruppen, även vilka medlemmar som får ingå. Liknande kommentarens tankar mot motsättande åsikter, så har dessa grupper makten att kunna isolera medlemmar från utomstående tankar utifrån gruppens egna villkor.

”Om du trivs med nuläget så borde du vara nöjd med tillvaron och inte leta upp forum som går emot dina åsikter” Revolution Sverige – (Kommentar 13)

Här syns hur personen som ifrågasatte gruppens motiv blir hänvisad att inte söka sig till grupper som går emot sina åsikter. Personens reaktion kan jämföras med hur Sunstein (2014) antyder att isolerade grupper inte tenderar att ge utrymme för andra synpunkter, vilket kan bidra att gruppen blir mer polariserad i sina åsikter. I denna situation där en person med motsatta åsikter ifrågasätter gruppens tankar och en diskussion uppstår. När medlemmarna försvarar varandras och gruppens ståndpunkter kan detta leda till att gruppens åsikter förstärks. Sunstein (2014) menar att gruppmedlemmar kan bli extremare i sina åsikter genom att besvara personens påstående med åsikter som stärker de redan befintliga åsikterna.

6. Slutsats och Diskussion

Syftet med studien var att lyfta hur olika Facebookgrupper diskuterar kring olika teorier i samband med Covid-19, samt vilka konspirationsteoretiska tankar som syntes. Syftet var även att få mer förståelse hur medlemmarna i grupperna såg på information angående Covid-19, och hur dessa uttrycks. Samt studera gruppmentaliteten som uppstår i grupperna och hur medlemmar ser på personer som ifrågasätter deras teorier.

Resultatet av studien visade att alla tre konspirationsteoretiska uttryck, *maktmissbruk*, *manipulering* och *New World Order*, förekom i de olika Facebookgrupperna. Trots att grupperna hade olika teorier om Covid-19, så förekom liknande argument i alla grupper. Uttryck som kunde kopplas till konspirationsteoretiska tankar.

Uttrycket *maktmissbruk* riktades mot politiker och myndigheter. Samt personer med ett högt ekonomiskt kapital som George Soros och Bill Gates, samt Rockefeller och Bilderberggruppen anklagades som skyldiga till maktmissbruk. Dessa framställdes ofta använda sin makt till att styra myndigheter och på så sätt få kontroll över människor. Medlemmarna satte sig själv i en underlägsen position genom att förkasta mänskligheten mot dessa makthavare. Beskrivningar där svenska folket kämpade mot onda makthavare, och jämfördes med konspirationstänk där goda människors värderingar styrs av onda människor som vill dem illa, samt hur goda kämpar för sin frihet (Butter & Knight 2020).

Uttrycket *manipulering* riktades mot politiker och myndigheter som manipulerar människor genom Covid-19. Teorier där Covid-19 inte beskrevs som ett virus, i stället ett verktyg som används i försök att kontrollera mänskligheten. Teorier som liknar konspirationsteorier med fokus att en social kontroll äger rum genom manipulation för att kontrollera mänskligheten (Melley 2000). I gruppernas användning av uttrycket *manipulering* finns samband med de två tidigare forskningarna som presenterades i studien. Hur medlemmarna riktade misstankar mot att regeringen och myndigheter manipulerar människor genom mainstreammedia (Kou et al. 2017, Daniel Allington et al. 2020).

Gruppernas syn på *New World Order* kunde kopplas till Barkun (2013) perspektiv på hur konspirationsteoretiker framställer *New World Order*. Teorier där *New World Order* som diktatur vill styra världen genom framtagningen av Covid-19. Liknelse med Barkun (2013) beskrivning hur konspirationsteoretiker tror att en hemlig hierarki som kallas *New World Order* manipulerar och utnyttjar mänskligheten genom samhällets uppbyggnad. Hos medlemmar syntes teorier där Covid-19 ansågs vara en plan med syftet att bryta ner och förstöra samhället för att sedan bygga upp en ”*ny världsregering*” (*New World Order*). Grupperna riktade även

anklagelser mot *World Economic Forums* framtagning av *The Great Reset*, som ska hjälpa världen att återhämta sig efter Covid-19 (Weforum 2021). Medlemmar anklagade *The Great Reset* för en skuggfasad för att manipulera människorna att tro något annat genom att dölja uppbyggnaden av den ”nya världsregeringen”.

I grupperna delades alternativa nyhetsidor som ansågs vara mer trovärdiga än traditionell media. Studien visade att medlemmarna syn på sanningen handlade mer om sin egen känsla för vad man tror är sant, än den faktiska sanningen. Användandet av Facebook visade sig kunna vara en bidragande del i hur personer tar beslut i olika frågor. Genom att medlemmar sökt sig till Facebookgrupper som specificerar sig inom konspirationsteretiska tankar, kan detta bidragit till att medlemmar blir mer insatta i konspirationsteoretiska åsikter om Covid-19. Facebook anpassar den information människor får riktad till sig baserat på hur personer väljer att använda Facebook (Dijck 2013). Chansen är stor att medlemmarna får information med konspirationsteoretiska inriktningar riktad till sig genom att vara medlem i grupper med konspirationsteoretiska föreställningar. Studien visar även på att dessa grupper kan påverka hur människor ser på mängden information som finns på internet. Personer som har svårt att skilja på vad som är sant kan i stället välja att utgå från sina känslor i synen på information. Genom att delta i grupper med specifika åsikter kan informationen som delas i grupperna påverka hur personer väljer att se på information. Grupper som bidrar till en gemenskap kan styrka medlemmarnas gemensamma intresse och kan influera hur dessa personer ser på information. Grupperna tenderade att referera till information med högerextremistiska anslutningar. I uttrycken syntes även antisemitiska aspekter, genom att anklaga grupper med judiskt ursprung. Studien visar kopplingar mellan konspirationsteoretiska åsikter och främlingsfientliga aspekter.

Grupperna visade också antydningar på gruppolarisering i sina åsikter, då många inlägg kunde jämföra med en ”*vi och dom*” mentalitet, ”*vi*” i gruppen och ”*dom*” som inte tillhör gruppen. Medlemmar i grupperna visade sig ha svårheter att acceptera åsikter eller personer som gick emot gruppens tankar. Gruppen blir mer isolerade från information som motsätter gruppens intresse och mer extremare i sina egna tankar (Sunstein 2002). I grupperna förekom också medlemmar som valt att isolera sig mot personer utanför gruppen genom att blockera de som motsätter deras åsikter, vilket resulterar att personer kan blir mer extremare i sina tankar (Sunstein 2002).

Konspirationsteoriernas ökning hos människor skulle kunna anknytas till användningen av sociala medier, i detta fall Facebook. Människors som använder Facebook för att söka sig till grupper med specifika föreställningar om Covid-19, kan lätt ledas till

information som matchar dessa. Facebook hjälper till att etablera gruppmedlemskap baserat på personers intresse (Palfrey & Garsner 2008:26). Detta kan i sin tur leda till att personer blir mer isolerade i en filterbubbla och mer isolerad i sina åsikter.

6.1 Vidare forskning

En tanke på vidare forskning hade varit att genomföra en studie som visar på vilka personer som söker sig till Facebookgrupper som diskuterar olika konspirationsteorier om Covid-19. En kvantitativ studie som visar hur många av medlemmarna i gruppen är kvinnor respektive män, samt vilka åldrar som syns. Studien hade kunnat svara på vilka personer som är mest benägna att söka svar på sociala medier i samband med pandemier, eller vilka som är mest benägna att tro på konspirationsteorier. En annan tanke på vidare forskning som dök upp under studiens gång, var i samband med sökandet efter olika Facebookgrupper att studera. En vidare studie på hur många grupper med konspirationsteoretiska inriktningar angående Covid-19 som startas i samband med Covid-19 pandemin. Denna typ av studie skulle också kunna ge svar på hur stor mängd människor som söker sig till sociala medier för svar i samband med krissituationer, inte minst då Covid-19 pandemin har bidragit till att många blivit av med jobbet eller tvingas jobba hemma, och därför kanske fler personer ökat sitt användande av sociala medier.

8.Referenser:

Allington D, Duffy B, Wessely S, Dhavan N, Rubin J (2020). Health-protective behaviour, social media usage and conspiracy belief during the COVID-19 public health emergency. *Psychological Medicine* 1–7. <https://doi.org/10.1017/S003329172000224X>

Baym, Nancy K. (2010). *Personal connections in the digital age*. Cambridge: Polity

Dijk, José van. (2013). *The culture of connectivity [Elektronisk resurs] a critical history of social media*. New York: Oxford University Press

Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik, Towns, Ann E. & Wängnerud, Lena (2017). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. Femte upplagan Stockholm: Wolters Kluwer

Fejes, Andreas & Thornberg, Robert (red.), *Handbok i kvalitativ analys*, 1. uppl., Liber, Stockholm, 2009

Hynes, M. (2017). Shining a brighter light into the digital ‘black box’: A call for stronger sociological (re) engagement with digital technology design, development and adoption debates. *Irish Journal of Sociology*, 0791603517741605

Melley, Timothy (2000). *Empire of conspiracy: the culture of paranoia in postwar America*. Ithaca, N.Y.: Cornell University Press

Moscovici, S. (2020). Reflections on the Popularity of ‘Conspiracy Mentalities’. *International Review of Social Psychology*, 33(1), 9. DOI: <http://doi.org/10.5334/irsp.432>

Østbye, Helge (2004). *Metodbok för medievetskap*. 1. uppl. Malmö: Liber ekonomi

Palfrey, John & Gasser, Urs (2008). *Born digital: understanding the first generation of digital natives*. New York: Basic Books

Sunstein, Cass R. (2017). *#Republic: divided democracy in the age of social media*. Princeton: Princeton University Press

Sunstein, Cass R. (2014). *Conspiracy theories & other dangerous ideas*. First Simon & Schuster hardcover edition. New York: Simon & Schuster

Sunstein, Cass R. (2000) "Deliberative trouble? Why groups go to extremes," *Yale Law Journal*, 110 (2000), 71–119 / *The Journal of Political Philosophy*: Volume 10, Number 2, 2002, pp. 175±195

Yubo Kou, Xinning Gui, Yunan Chen, and Kathleen H. Pine. 2017. Conspiracy Talk on Social Media: Collective Sensemaking during a Public Health Crisis. *PACMHCI*, 1, CSCW, Article 61 (November 2017), 22 pages

Zachary J. Goldberg Sean Richey (2020) Anti-Vaccination beliefs and unrelated conspiracy theories. *Georgia State University* 105-124

Elektroniska källor:

Revolution Sverige (2020):

https://www.facebook.com/groups/revolutionsverige/?multi_permalinks=406954483989372&notif_id=1607457796272532&notif_t=group_highlights&ref=notif (Hämtad: 2020-12-14)

Folkhälsomyndigheterna om vaccinet (2020):

https://www.folkhalsomyndigheten.se/smittskydd-beredskap/utbrott/aktuella-utbrott/covid-19/fragor-och-svar/?exp=81263#_81263 (Hämtad: 2020-12-10)

Vi lever i en Matrix värld, David Icke & his Work (2020):

<https://www.youtube.com/c/howskii?fbclid=IwAR11dZMFcmjCN6E1UVHo58KhXrd5lZFj38NyO9qR0wXw1mTscpJ6ucko0cc> (Hämtad: 2020-12-14)

WIFI 3G 4G 5G Farlig strålning (2020):

<https://www.facebook.com/groups/408666892574591>
<https://www.stralskyddsstiftelsen.se/> (Hämtad:2020-12-16)

SwebbTV (2020):

<https://swebbtv.se/om-oss> (Hämtad 2020-12-22)

Vaken.se (2020):

<https://www.vaken.se/en-kort-introduktion-till-vaken-se/> Hämtad (Hämtad 2020-12-22)

Covid-19, spridning (2020):

<https://www.theguardian.com/world/ng-interactive/2020/apr/09/how-coronavirus-spread-across-the-globe-visualised> (Hämtad 2020-12-28)

Olika restriktioner i Europa (2020):

<https://www.theguardian.com/world/2020/nov/15/bars-and-borders-stay-closed-as-europe-battles-second-wave-of-coronavirus> (Hämtad 2021-01-03)

Konspirationer, Covid-19 (2020):

<https://www.theguardian.com/commentisfree/2020/jun/09/conspiracies-covid-19-lab-false-pandemic> (Hämtad 2021-01-03)

Protester och agerande mot restriktionerna (2020):

<https://www.bbc.com/future/article/20200902-why-people-object-to-laws-that-save-lives> (Hämtad 2021-01-03)

George Soros (2017):

<https://www.theguardian.com/commentisfree/2017/apr/15/dirty-tricks-demonise-george-soros> (Hämtad 2021-01-03)

Bilderberggruppen (2008):

<http://www.bbc.co.uk/news/mobile/magazine-13682082> (Hämtad 2021-01-03)

Konspirationer sprider sig på sociala medier (2020):

<https://www.bbc.com/news/uk-53085640> (Hämtad 2021-01-25)

Länder går i "lockdown" (2020):

<https://www.bbc.com/news/explainers-53640249> (Hämtad 2021-01-26)

WakeUpGlobe.com (2018):

<https://www.youtube.com/watch?v=OVI25Hp-U6k> (Hämtad 2021-01-27)

Exakt24.se (2020):

<https://www.exakt24.se/om-exakt24/> (Hämtad 2021-01-27)

WHO (World Health Organization) (2020):

<https://www.who.int/> (Hämtad 2021-01-28)

Word Economic Forum (2020):

<https://www.weforum.org/about/world-economic-forum/> (Hämtad 2021-01-28)

World economic forum, The Great Reset (2020):

<https://www.weforum.org/great-reset/> (Hämtad 2021-01-30)

Bill Gate och Rockefeller, konspiration (2020):

<https://www.bbc.com/news/technology-52833706> (Hämtad 2021-01-30)

Covid-19 Bluff, YouTube (2020):

<https://www.youtube.com/watch?v=->

[0b1IuaQrVes&feature=share&fbclid=IwAR0C5shkJ3eRGB0uVf6_ogAFH7IjiWdgrZ9gzSucwBgFFS7_EEMb66eLP6s](https://www.youtube.com/watch?v=0b1IuaQrVes&feature=share&fbclid=IwAR0C5shkJ3eRGB0uVf6_ogAFH7IjiWdgrZ9gzSucwBgFFS7_EEMb66eLP6s) (Hämtad 2021-02-04)

SVT, rapportering om SwebbTV (2021):

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/coronapastaenden-och-hatretorik-fick-youtube-att-slacka-swebb-tv> (Hämtad 2021-03-28)

Globalism (2018):

<https://forward.com/scribe/412627/globalism-anti-semitism/> (Hämtad 2021-04-05)

Sionism (Zionism) (2017):

<https://www.history.com/topics/middle-east/zionism> (Hämtad 2021-04-05)

Inlägg och kommentarer:

Inlägg 1:

<https://www.facebook.com/groups/revolutionsverige/permalink/399900368028117/>

Inlägg 2:

<https://www.facebook.com/groups/revolutionsverige/permalink/394115301939957/>

Inlägg 3:

<https://www.facebook.com/photo/?fbid=3748865715124932&set=gm.2510774579222877>

Inlägg4:

<https://www.facebook.com/groups/599413103990297/permalink/745318519399754/>

Inlägg 5:

<https://www.facebook.com/groups/408666892574591/permalink/3351087688332482/>

Inlägg 6:

<https://www.facebook.com/groups/1846739608706641/permalink/3367876726592914/>

Inlägg 7:

<https://www.facebook.com/groups/408666892574591/permalink/3317557238352194/>

Inlägg 8:

<https://www.facebook.com/groups/1846739608706641/permalink/3235484139832174>

Inlägg 9:

<https://www.facebook.com/groups/revolutionsverige/permalink/362290821789072>

Inlägg 10:

<https://www.facebook.com/groups/revolutionsverige/permalink/374186647266156>

Kommentar 1:

<https://www.facebook.com/groups/408666892574591/permalink/3402725119835405/>

Kommentar 2:

<https://www.facebook.com/groups/408666892574591/permalink/3361184237322827/>

Kommentar 3:

<https://www.facebook.com/groups/408666892574591/permalink/3351087688332482/>

Kommentar 4:

<https://www.facebook.com/groups/599413103990297/permalink/719558231975783/>

Kommentar 5:

<https://www.facebook.com/groups/408666892574591/permalink/3355428067898444/>

Kommentar 6:

<https://www.facebook.com/groups/revolutionsverige/permalink/362290821789072>

Kommentar 8:

C:\Users\camil\Documents\Allt inom skolan\Skola MKV
Kanidatkurs\Kandidatuppsats\Kommentar 9.docx

Kommentar 9:

<https://www.facebook.com/groups/1846739608706641/permalink/3357966684250585>

Kommentar 10:

<https://www.facebook.com/groups/408666892574591/permalink/3421893377918579>

Kommentar 11:

Bild.12.docx

Kommentar 12:

<https://www.facebook.com/groups/408666892574591/permalink/3351087688332482>

Kommentar 13:

<https://www.facebook.com/groups/revolutionsverige/permalink/362290821789072>